

A-ender og lokal indeks blant ungdommer i flerspråklige miljøer i Oslo

Av Ingunn Indrebø Ims

Artikkelen viser hvordan unge språkbrukere i flerspråklige miljøer i Oslo bruker tradisjonelle talemålstrekk som uttrykk for lokal identitet og tilhørighet, og at lokale språktrekk også får ny og utvida betydning når de kombineres med nye måter å snakke norsk på i Oslo i dag. Hovedfokuset i artikkelen er på de delene av ungdommenes språklige inventar som gjennom det siste hundreåret har blitt knytta til det tradisjonelle språkskillet mellom Oslos østlige og vestlige bydeler, med særskilt fokus på fortidsformene -a versus -et av svake verb (kasta-klassen). Datamaterialet som benyttes, er en storskala holdningsundersøkelse om Oslo-språket fra 2010 (Oslo-testen), i tillegg til to talespråkskorpus fra Oslo samla inn på 2000-tallet (UPUS og NoTa). Analysene i denne artikkelen viser hvordan ungdommenes språklige praksis og metaspråklige refleksjon rundt egen språkbruk kan tolkes som et uttrykk for både steds- og etnisitetstilknytning, der språkets indeksikalitet er nært forbundet med dets lokalitet. Prosesser der nye og multietniske språktrekk lokaliseres, bidrar også til at lokale språktrekk framkales det lokale (jf. Eckert 2008, Johnstone 2010, Mæhlum 2007, Silverstein 2003).¹

1 Introduksjon

De siste tiåra har forskning på ungdomsspråk i flerkulturelle og flerspråklige miljøer både i Norge og ellers i Skandinavia dokumentert og beskrevet framveksten av nye måter å snakke majoritetsspråka på som følge av ny og økt migrasjon (se f.eks. Opsahl 2009a, Quist & Svendsen

1. Takk til en anonym fagfelle og redaktør Hans-Olav Enger for konstruktive og gode kommentarer i arbeidet med denne artikkelen. I tillegg har Bente A. Svendsen, Tore Kristiansen, Toril Opsahl, Bernt Ø. Thorvaldsen, Daniel G. Ims, Gunnhild Wiggen og Sigbjørn Hjelmbrække kommentert hele eller deler av dette arbeidet. Jeg takker for alle gode innspill og understreker samtidig at ev. feil og mangler er mitt ansvar.

2015, Svendsen & Quist 2010 for en oversikt). I norsk sammenheng er det hovedsakelig i Oslo at slike språklige praksiser er dokumentert og beskrevet, og i Oslo-delen av det nasjonale forskningsprosjektet UPUS (Utviklingsprosesser i urbane språkmiljø)² er det blant annet dokumentert at slike nye måter å snakke norsk på kjennetegnes ved språkstrukturelle og leksikalske trekk på ulike nivå (se f.eks. Svendsen & Røynealand 2008, Opsahl 2009a). Den mest brukte og kjente betegnelsen på slike nye måter å snakke norsk på i Oslo i dag, både i mediene og blant folk flest, er «kebabnorsk» (jf. Ims 2013 og 2014, Svendsen 2014). Blant språkforskere varierer begrepsbruken noe, avhengig av blant annet teoretisk tilnærming og fokusområde, men de mest kjente faglingvistiske betegnelse i Skandinavia har vært *multietnolekt* og *multietnolektisk stil* (se f.eks. Quist 2000 og 2008, Opsahl 2009a, Svendsen 2015). «Stil» i denne sammenhengen understreker det dynamiske ved denne måten å bruke majoritetsspråket på, samtidig som det viser til språkets sosiale betydning, der også andre trekk enn de reinte språklige kan ha betydning (Quist 2008: 51). Også betegnelsen *contemporary urban vernaculars* (*samtidige urbane talemål*) (Rampton 2011 og 2015) har i de seinere åra blitt tatt i bruk, en betegnelse som søker å romme ulike teoretiske tilnærminger, både variasjonistiske og mer praksisretta (jf. Quist & Svendsen 2015, Svendsen 2014). Quist (2008: 44) beskriver «multietnolekter» som «a linguistic «something», a variety or style, which has developed in multi-ethnic urban communities and which is associated with speakers of mixed ethnic groups». Slike multietnolektiske stiler er ikke knyttet til førstegenerasjons innvandrere, men har vokst fram i flerspråklige bymiljø i barne- og ungdomsgenerasjonen og er i bruk blant både majoritetsspråklige og minoritetsspråklige barn og unge (jf. Hårstad & Opsahl 2013: 115). Quists definisjon på multietnolekt som «a linguistic something» rommer også ulike tilnærminger til å beskrive dette «noe». Forskninga på feltet representerer også studier av både språkstrukturell og mer sosiokulturell art. Enkelte av studiene kombinerer ulike perspektiver for å nærme seg det Silverstein (1985) omtaler som «the total linguistic fact», der forsøket på å favne «det hele» innebærer at både språklig praksis, språkstruktur og språkideologiske forhold får sin plass i tilnærming og analyse. Ved å fokusere utelukkende på ett eller to av disse

2. UPUS-prosjektets hjemmeside (Oslo-delen): <<http://www.hf.uio.no/iln/forskning/prosjekter/upus/>> [10.07.2019]

aspektene risikerer man å miste viktige perspektiver av syne; relevante meningssammenhenger kan overses, og det kan også skapes menings-sammenhenger som ikke nødvendigvis finnes (jf. Hårstad & Opsahl 2013: 37).

Nye språklige praksisformer oppstår imidlertid ikke i et sosialt og kulturelt vakuum, og det er nødvendig å studere språklige utviklings-tendenser og nye språklige praksiser i lys av det språklige landskapet der de har vokst fram og er i bruk (jf. Quist 2008: 44). Parallelt med (og også forut for) det siste tiårets studier av ungdomsspråk i flerspråklige og flerkulturelle miljøer i Oslo er det flere som har sett nærmere på utviklingstendenser i det vi kan kalle det tradisjonelle Oslo-målet (se f.eks. Johannessen & Hagen red. 2008, Jahnsen 2001, Johannessen 2008 og 2015, Løken 2001, Stjernholm 2013 og 2014). Denne forskningen har fokusert på ulike språkstrukturelle trekk og utviklingslinjer. Disse studiene har imidlertid ikke sett på hvordan ungdommer i flerspråklige og flerkulturelle miljøer i Oslo alternerer og veksler mellom såkalte øst- og vesttrekk i Oslo-målet. Det finnes kun et par studier som har sett på distribusjonen av utvalgte tradisjonelle talemålstrekk hos ungdommer i flerspråklige miljøer i Oslo. Opsahl og Røynealand (2009) har blant annet sett på utvalgte språktrekk hos UPUS-informantene og sammenligna disse med distribusjonen av tilsvarende trekk i et talespråkskorpus fra Oslo-området fra omtrent samme tidsperiode (NoTa-materialet).³ Svendsen (2012) har dessuten sett nærmere på utviklinga av laminal versus apikal l i visse posisjoner i hovedstadsspråket, der språkpraksisen blant barn og unge i flerspråklige bymiljø også er et viktig aspekt ved undersøkelsen.

Et språkstrukturelt trekk som imidlertid har vært lite utforska, både i eldre og nyere oslospråksforskning, er distribusjonen av fortidsformer med endelser på -et versus -a i svake verb, den såkalte «kasta-klassen». «A-ender» eller «a-ender» nevnes ofte som et trekk som har delt Oslo språklig i en øst- og vestvarietet, og det har gjennom de siste hundreåras språkutvikling og språkdebatt vært knytta motstridende holdninger til de ulike variantene, det gjelder både den muntlige og den skriftlige bruken. Når «a-endelsene» i Oslo-målet har vært under lupa, spesielt i seinere sosiolingvistiske studier på Oslo-målet, er det likevel endelsene

3. Norsk talespråkskorpus – Oslo-delen, Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo: <<http://www.tekstlab.uio.no/nota/oslo/index.html>> [10.07.2019]

på svake hunkjønnsst substantiv i bestemt form entall som hovedsakelig har blitt beskrevet (se f.eks. Jansen 2001, Johannessen 2008 og 2015, Stjernholm 2013, Western 1977). Svake hunkjønnsst substantiv er åpenbart en del av inventaret i det litt ulne begrepet «a-endelser», men det samme kan også sies om varianter av preteritum og supinum i kasta-klassen.⁴ Verb-endelsene på -a i disse kategoriene har også (med få unntak) hatt sin plass i den offisielle bokmålsnormalen i over 100 år, nettopp fordi det var et språkpolitisk mål fra 1917-reformen og videre utover på 1900-tallet at utbredte talemålstrekk på Østlandet skulle representeres i skriftspråkstandarden bokmål. Den språkpolitiske organisasjonen *Østlandsk reising* hadde blant annet som ett av sine fem hovedkrav til riksmålet i forkant av reformen i 1917 at a-endelse i fortidsformene i kasta-klassen måtte godkjennes som en del av den offisielle normalen (Jahr 1978: 97). Talemålshensynet i normeringspolitikken samsvarte også godt med tilnæringslinja, som skulle bidra til at bokmål og nynorsk på sikt skulle etableres som ett norsk skriftspråk. Når fortidsformene på -a i svake verb likevel aldri har fått noen stor utbredelse i bokmålet i praksis, og dessuten i langt mindre grad enn det a-endelsene i svake hunkjønnsst substantiv har fått, kan dette tyde på at svake verb på -a i fortidsformer er langt mer marginalisert enn det de svake hunkjønnsst substantiva er (se f.eks. Ims 2007 for aksept av skriftlige hunkjønnsst substantiver og svake verb på -a i norske avisredaksjoner, og Kola 2014 for distribusjon av henholdsvis radikale og konservative bokmålsvarianter i ulike tekster). Derfor er det spesielt interessant å se nærmere på hvilken distribusjon disse variantene har i det talte hovedstadsspråket i dag, og ikke minst hva dette språkstrukturelle trekket *indekserer*, en mye brukt betegnelse innafør lingvistisk antropologi, som dreier seg om hvilke oppfatninger som knyttes til bruken av enkelte språkstrukturelle trekk (se f.eks. Eckert 2008, Johnstone 2010, 2016a og 2016b, Mæhlum 2007, Silverstein 2003).

Spørsmåla artikkelen ønsker å finne svar på, er hvilket meningspotensiale variantene med -a versus variantene med -et i svake verb har i Oslo i dag, og om disse trekkas indeksikalske felt utvides når nye språklige praksisformer oppstår, og i så fall på hvilken måte? I denne artikkelen er fokuset på hvordan ungdommer som er vokst opp i flerkulturelle og fler-

4. Disse verba er markert med bøyingskoden v1 i Bokmålsordboka på nett: <<https://ordbok.uib.no/>>. Der bokmålsrettskrivinga har to ulike bøyingsmønster for preteritum og supinum / perfektum partisipp (-a versus -et), har nynorskrettskrivinga kun -a.

språklige miljøer i Oslo (der flere regner seg som brukere av såkalt «kebabnorsk» eller en multietnolektisk stil), navigerer i det talemålsinventaret som finnes i Oslo-språket i dag, med henblikk på a-/et-endelsene i fortidsformer av svake verb. For å svare på det spørsmålet, og også se språkstrukturen i sammenheng med språklig praksis og ideologi, er det nødvendig å se nærmere på hvilket meningspotensial a- og et-endelsene i fortidsformer av svake verb har og har hatt i dagens Oslo-mål, og på hvilken måte oppfatningene og forestillingene knytta til denne språklige kategorien har betydning for ungdommenes språklige praksis. Det er også relevant å sammenlikne distribusjonen av -a versus -et blant disse ungdommene med tilsvarende trekk i talespråkskorpuset NoTa (Oslo-delen), som også inneholder talemålsmateriale fra hovedstaden på 2000-tallet.

Ved å anvende teorier om registerdanningsprosesser og språkets indeksikalitet (Agha 2003, 2005 og 2007, Silverstein 2003, Eckert 2008, Johnstone 2010, 2016a og 2016b) bidrar undersøkelsen til å kaste lys over hvordan språkets sosiale meningspotensiale utvides og endres når nye språklige praksisformer oppstår. Historiske forhold, blant annet forhold knytta til standardiseringsprosesser der spenningsforholdet mellom tale-språk og skriftspråk spiller ei rolle, er også relevante perspektiver å ta med seg inn i en slik analyse av hovedstadsspråket (jf. Auer 2005). I norsk sammenheng har utbredte former i talespråket hatt betydning for skriftspråksnormeringa, spesielt for nynorsk, men gjennom store deler av 1900-tallet også for bokmål. Aksept for ulike varianter i skriftspråkstandarden vil i neste instans også kunne få konsekvenser for talespråksvariasjonen i Norge, ikke minst for aksepten av variasjon, herunder også a-/et-variasjonen i fortidsformene av svake verb.

I denne artikkelen gjør jeg først rede for det teoretiske rammeverket som anvendes, før jeg går nærmere inn på hva som kjennetegner talespråket og språksituasjonen i Oslo i dag. Deretter redegjør jeg for empiri og informantutvalg og viser til konkrete funn i det datamaterialet som er anvendt, før jeg runder av med noen oppsummerende betraktninger.

2 Teoretiske perspektiver – registerdanningsprosesser, indeksikalitet og ideologi

Det sosiale meningspotensialet språklige trekk har, er komplekst og sammensatt, og utviklingslinjer over tid, både når det gjelder språk-

strukturelle og språkideologiske forhold, spiller ei rolle når man skal beskrive, forklare og forstå språklig praksis. Hvem som snakker på hvilken måte hvor og når, og hvorfor de velger å gjøre det, er spørsmål som sjelden kan besvares med enkle og entydige svar. Som Quist (2008: 46) understreker, er det nødvendig å se nærmere på det lokale talemålet der «multietnolekten» utvikler seg og er i bruk. Multietnolekten kan ikke forstås kun som en markør for etnisk tilhørighet i opposisjon til majoriteten, hevder Quist, den må ses som en integrert del av det lokale og tradisjonelle talespråket, der også sosiokulturelle perspektiver må tas med i betraktninga. Studier fra Århus i Danmark viser at ungdommer som bruker en såkalt multietnolektisk språkstil, i større grad enn andre ungdommer også tar i bruk mer tradisjonelle og lokale talemålstrekk (Christensen 2012).

Globalisering og migrasjon har bidratt til at Oslo by er langt mer differensiert og mangfoldig i dag enn for få tiår siden, også språklig. For å forstå dette språklige og kulturelle mangfoldet gir det mening å anvende Appadurais (1990) begrepsapparat om endringsprosesser forstått som *homogenisering*, *differensiering* og *hybridisering*. Språklige globaliseringsprosesser dreier seg på den ene sida om homogenisering, i betydninga standardisering, og på den andre sida ikke minst den økende påvirkninga fra engelsk på mange arenaer, for eksempel innafør domener som akademia, næringsliv og kultur- og underholdningsbransjen (Svendsen 2015: 4). I norsk sammenheng er dette prosesser som også settes på den språkpolitiske dagsordenen, fordi slike endringsprosesser på sikt kan gå på bekostning av norsk språk (Språkrådet 2017 og 2018). I tillegg til slike standardiseringsprosesser, både på nasjonalt og globalt nivå, er vi samtidig vitne til hybridiseringsprosesser som følge av økt mobilitet og språkkontakt på flere arenaer, spesielt internett. Hiphop-kulturen er et eksempel på et globalt kulturfenomen spredt gjennom massemediene og internett, der lokale uttrykksformer og semiotiske ressurser er vel så viktige som de globale, og mange av ungdommene som bruker en multietnolektisk språkstil, er også opptatte av hiphop- og rap-kultur (Brunstad, Røynealand & Opsahl 2010, Hårstad & Opsahl 2013: 130–31, Cutler & Røynealand 2015). Slike *glokalisering*sprosesser (jf. Robertson 1995) i hiphopkulturen blir også synlige der en multietnolektisk språkstil tas i bruk, der man drar veksler på språklige trekk og semiotiske ressurser fra det stedlige og hjemlige (lokale), samtidig som tilhørighet til noe overregionalt og globalt også spiller ei betydelig rolle. Produkter av

glokalisering har altså ei tydelig lokal forankring, *samtidig* som de knytter an til det globale (jf. Eriksen 2008: 78). På et reint språklig nivå ser vi blant annet at en multietnolektisk språkstil har noen felles kjennetegn på tvers av landegrenser. Manglende inversjon (også kalt brudd på V2-regelen), leksikalske innlån fra nyere minoritetsspråk, og avvikende intonasjon og trykkfordeling (av mange gjenkjent som «stakkato» uttale) er trekk vi kan finne igjen i en multietnolektisk stil i alle de skandinaviske landa (Quist & Svendsen 2015). Flere trekk er felles og kan dermed ses på som uttrykk for språklig homogenisering på tvers av landegrensene (iallfall i det skandinaviske området), f.eks. brudd på den nettopp nevnte V2-regelen. Samtidig er det også ulikheter i det skandinaviske området som gjør at utviklinga i de ulike landa representerer språklig differensiering, for eksempel ved leksikalske innlån og slanguttrykk fra ulike språk. Ikke minst representerer ei sårn utvikling *samtidig* ei differensiering og ei hybridisering i det lingvistiske rommet der en slik språklig praksis oppstår og tas i bruk. Nye måter å snakke majoritetsspråket på oppstår ved siden av de tradisjonelle og lokale talemåla, der også tradisjonelle språktrekk kan innlemmes i det nye, eller sagt på en annen måte: Nye språklige innovasjoner innlemmes i det mer tradisjonelle og lokale talespråket. Utviklinga av en multietnolektisk språkstil er dessuten en konsekvens av at mennesker flytter på seg og språkkontakt oppstår, noe som på sikt kan føre til varige endringer i det lingvistiske landskapet der den språklige praksisen oppstår og utvikler seg. Utviklingstendenser i talespråket generelt, men også i den multietnolektiske stilen spesielt, rommer altså aspekter både av modernitet og tradisjon. Sjøl om ny språkkontakt og påvirkning fra andre språk spiller ei rolle når nye språklige praksisformer oppstår, vil også byens og/eller stedets tradisjonelle talemål ha innvirkning på og finne sin plass *sammen med* det nye. I slike prosesser kan mer tradisjonelle språktrekk også utvide sitt meningspotensial. Dette betyr at bevisst bruk av lokale talemålstrekk ikke nødvendigvis er en opposisjon mot globaliseringsprosesser som finner sted, sjøl om det naturligvis også kan være det. Prosesser som fremmer det lokale, er snarere et uunngåelig og integrert trekk ved globaliseringa (jf. Johnstone 2010: 387).

Eckert (f.eks. 2008 og 2012) har i flere tiår etterlyst flere sosiolingvistiske studier som har språkets meningspotensiale – eller språkets *indeksikalitet* – som sitt *utgangspunkt*. I flere av sine arbeider bygger Eckert på Silversteins (2003) konsept «the indexical order», men videreutvikler

dette til å dreie seg om et indeksikalsk *felt*, som defineres som «a constellation of ideologically related meanings, any one of which can be activated in the situated use of the variable» (Eckert 2008: 453). Der Silverstein beskriver grader av indeksikalitet, understreker Eckerts *felt*-begrep i større grad det flytende og prosessuelle. Det avgjørende spørsmålet når man studerer meningsaspektet i språklig variasjon, er hva slags betydning de ulike variablene kan ha, og hvordan de kombineres for å inngå i en større meningssammenheng knytta til den språklige stilen (Eckert 2008: 458). Språkets meningspotensial eller indeksikalitet er også grunnleggende i det Agha (2003, 2005 og 2007) omtaler som *registerdanning* (*enregisterment*). Registerdanning er «processes whereby distinct forms of speech come to be socially recognized as indexical of speaker's attributes by a population of language users» (Agha 2007: 182, se også Ims 2013 og 2014 for anvendelse av dette teoretiske rammeverket). Enkelte språklige trekk eller visse måter å snakke på gjenkjennes i samfunnet, indeksikaliseres og tilskrives sosial mening. I slike prosesser er det altså snakk om mer enn enkeltindividers oppfatninger knytta til språk og språklige trekk, det er forestillinger om språk og språkbruk som kommer kollektivt til uttrykk i et gitt samfunn i en gitt tidsperiode (Agha 2007: 145). I kraft av å være kollektive verdi- og meningsuttrykk har registerdanningsprosesser også ideologiske aspekter ved seg. Ifølge Gal (2006: 163–64) rommer språkideologi flere aspekter:

[L]anguage ideology': those cultural presuppositions and metalinguistic notions that name, frame and evaluate linguistic practices, linking them to the political, moral and aesthetic positions of the speakers, and to the institutions that support those positions and practices [...]. [Such] metacommunicative ideas about 'ways of speaking' differ as much across social groups (and sometimes within them) as to the practices of speaking themselves.

Språkideologi dreier seg altså om at det oppstår ei kobling mellom sosiale strukturer og måter å snakke på, det Woolard (1992: 235) omtaler som «a mediating link between social structures and forms of talk». Kroskryt (2004: 496) understreker at slike koblinger mellom sosiale mønstre og språkbruk ikke er statiske, men snarere dynamiske, og at det er nødvendig å operere med en analytisk forståelse av språkideologi, der sjølve ideologibegrepet også rommer mangfold og variasjon. Sosial og språklig variasjon oppstår i dynamiske prosesser der variasjonen også bidrar til

de kreftene som i neste instans påvirker og fremmer forandring. Kulturelle modeller og sosiale mønstre deles heller ikke av alle, og folk forholder seg til slike mønstre på ulikt vis, og derfor er språkideologiske tilnærminger og perspektiver viktige og nødvendige for å forstå hvordan språkbrukere bruker språket i sosial meningsutveksling og samhandling (jf. Kroskrity 2004: 512). Prosesser der enkelte språklige trekk og ulike måter å snakke på gjenkjennes, klassifiseres, evalueres og debatteres, definerer Androutsopoulos (2010: 182) som *ideologisering*. Gjennom slike prosesser knyttes mer overordna (språk)ideologiske forståelsesformer i samfunnet til språklig praksis og vice versa.

Utgangspunktet for å se nærmere på a-/et-variasjonen i svake verb er fundert i disse teoretiske perspektivene om registerdanningsprosesser og språkets indeksikalitet. Det er altså ikke språkstrukturen i seg sjøl som er hovedfokuset, men hvilket sosialt meningspotensial de språklige trekkene tillegges, og hvordan språkbrukerne forholder seg til og utnytter dette indeksikalske feltet. Eckert (2008: 454) kritiserer mange av de sosiolingvistiske korrelasjonsanalysene for å ha mista dette perspektivet. Språkets sosiale mening er en del av underteksten i flere sosiolingvistiske studier, hevder Eckert, men perspektivet mangler reell plass i teorien. Perspektivet Eckert (2008) og flere andre lingvistiske antropologer etter spør (se f.eks. Irvine & Gal 2000, Johnstone 2010 og 2016a, Silverstein 2003), tar i større grad høyde for at språklige trekk også representerer sosial mening, og at språkbrukerne navigerer i dette sosiale meningsfeltet gjennom sin språkbruk. I sosiolingvistiske storskalastudier inspirert av Labov er det endringer og variasjon i språkstrukturen som generelt har styrt *hvilke* variabler det er verdt å studere, og ikke minst *hvordan* vi studerer dem, og språklige trekk har ofte fungert som katalysator for hvilke sosiale kategorier man i neste instans kan dele språkbrukerne inn i, f.eks. kjønn, sosial klasse, etnisitet eller geografisk sted. Kanskje ei slik Labov-inspirert tilnærming kan være noe av forklaringa på hvorfor det er skrevet forholdsvis lite om fortidsformer av svake verb, både i faglitteraturen generelt, men også i den faglitteraturen som spesielt har tatt for seg utviklinga i Oslo-språket. Det har på mange måter ikke vært så mye å si; de ulike variantene med -a og -et i svake verb er en del av det språklige inventaret, de er utbredte, ikke bare i hovedstadsspråket, men også i store deler av landet ellers, og de har også vært en del av skriftspråkstandarden bokmål i over hundre år nå. Det er altså ikke ønsket om å dokumentere de store endringene når det kommer til

verbendelser, som har vært pådriveren i det arbeidet som presenteres her. Det er snarere erkjennelsen av språkbrukernes oppfatninger av hva (spesielt a-)endelsene i fortidsformer av svake verb signaliserer, som har vært utgangspunktet for å se nærmere på distribusjonen blant enkelte grupper av språkbrukere i hovedstaden.

I tillegg til det teoretiske begrepsapparatet er det nødvendig å klargjøre enkelte betegnelser som ofte tas i bruk i studier av talespråk. I denne artikkelen brukes betegnelsen *oslomål* om både øst- og vestvarietetet, sjøl om oslomålbetegnelsen ofte brukes synonymt med Oslo *bymål*, som altså dreier seg om den tradisjonelle østvarietetet (se også Stjernholm 2014: 56 for samme argumentasjon). Sjøl om østvarietetet historisk sett har levd lenger i byen enn vestvarietetet, er begge veletablerte varieteter i Oslo-området, og det er også knytta sterke oppfatninger til dem, som blant annet kommer til uttrykk gjennom betegnelser og karakteristikker som «stygt» og «pent» (Hårstad & Opsahl 2013: 101). Begrepa *varietet* og *dialekt* brukes i omtalen av språkssystema, slik de kommer til uttrykk gjennom beskrivelser av språkstruktur innfor klassisk dialektologi, der en bunt med språkstrukturelle trekk knyttes sammen og kobles til et geografisk avgrensa område (se f.eks. framstillinger hos Skjeggeland 2005, Mæhlum & Røynealand 2012). Hovedstadspråket i et land står gjerne i en særstilling, og slik er det også i Oslo. Det talespråket vi finner i Oslo, kobles derfor ofte til noe mer regionalt (og også nasjonalt) enn kun lokal geografi (øst og vest) i byen. Ulike bunter med språkstrukturelle trekk omtales ofte som *sosiolekter* når de også kan knyttes til sosiale forhold og forskjeller mellom grupper (se f.eks. Mæhlum & Røynealand 2012: 26), og språkbrukere langt utafor Oslo-området forholder og relaterer seg til den språkvariasjonen som knyttes til østkanten og vestkanten i Oslo (Hårstad & Opsahl 2013: 87). Oslo-språket representerer på denne måten både det nasjonale og det lokale, og det indeksikalske feltet, for å bruke Eckerts terminologi, rommer oppfatninger og forestillinger som aktiverer kategorier som *både* er knytta til geografi eller sted og til sosiale kategorier som f.eks. utdanningsnivå og økonomisk kapital. Avhengig av kontekst kan dermed ulike deler av det indeksikalske feltet aktiveres, og de samme språklige trekkene kan fungere både som en sosial ressurs og et sosialt hinder (jf. Mæhlum & Røynealand 2011: 76). I et flerspråklig ungdomsmiljø vil for eksempel bruk av slang fra nyere minoritetsspråk signalisere urbanitet, gruppetilhørighet og ungdomskultur, mens den samme språklige

praksisen ville fått et negativt fortegn i et jobbintervju (se f.eks. Opsahl 2009a: 33, Ims 2014: 29).

Slike motstridende oppfatninger omtaler Agha (2007: 157–58) som *konkurrerende verditilskrivning* (*competing valorization*). Konkurrerende verditilskrivning er et kjennetegn ved registerdanningsprosesser og kan bidra til å forstå det komplekse indeksikalske feltet språkbrukerne i Oslo forholder seg til og opererer innafor. I all talemålsbruk er variasjon det normale, og det er flere som har ment at Oslo-borgernes språkbruk, eller språklige praksis, kanskje i større grad enn andre steder i landet er prega av variasjon (se f.eks. Wiggen 1990: 180, Stjernholm 2013: 54).

3 Talespråket og språksituasjonen i Oslo i dag

Hva er det så som kjennetegner talespråket i hovedstaden i dag? Og hvordan forholder språkbrukerne seg til de ulike varietetene som har vært knytta til ulike utviklingslinjer øst og vest i byen? Her er det viktig å understreke at å beskrive talespråket i byen som to skarpt atskilte språk-system ikke nødvendigvis representerer empiriske realiteter hvis det er faktisk språkbruk vi ønsker å studere. Den faktiske språkbruken til Oslo-borgerne som er vokst opp i hovedstaden, vil i varierende grad sammenfalle med disse språkssystema, men det gir likevel mening å snakke om to ulike system med ulikt opphav som folk i Oslo forholder seg til og veksler mellom. Forestillingene knytta til de ulike systema og også til enkelte språklige trekk spiller dessuten ei betydelig rolle i folks bevissthet om hva talespråket i Oslo er, og for hvilke konnotasjoner som er knytta til trekk fra de ulike varietetene (jf. Hårstad & Opsahl 2013: 88). Historisk sett har østvarietetet, eller det tradisjonelle bymålet, vært knytta til arbeiderbydelene i øst, og talespråket her har mange fellestrekk med dialektene ellers i østlandsområdet, både vikværsk og innlandsdialekter (sst.). Varieteten i Oslo vest har sitt utgangspunkt i det som blei kalt «danna dagligtale» eller «talt riksmål» (Hårstad & Opsahl 2013: 89). Denne varietetet etablerte seg mot slutten av 1700-tallet som følge av embetsstandens og borgerskapets talespråklige konvergens mot dansk skrift, men også tale (jf. Haraldsrud 2012: 49).

Oslo har imidlertid alltid vært prega av tilflytting og mobilitet, og individuell akkommodasjon, konvergeringsprosesser og språklig nivellering er nærmest uunngåelig når folk flytter på seg og språk møtes.

Konvergeringsprosessene mellom øst- og vestvarietetet i oslomålet blei påpekt av Amund B. Larsen allerede tidlig på 1900-tallet i en beskrivelse av Kristiania bymål (Larsen 1907: 13), og gjennom 1900-tallet og inn på 2000-tallet er det gjort flere studier der disse tendensene har blitt bekräfta og diskutert (lista er på ingen måte uttømmende, men se f.eks. Borch 2001, artikler i Johannessen & Hagen red. 2008, Jahnsen 2001, Johannessen 2008 og 2015, Løken 2001, Opsahl & Røyneland 2009, Stjernholm 2013 og 2014, Western 1977, Wiggen 1990). I tillegg til enkeltstudier blei det også gjort en omfattende sosiolingvistisk undersøkelse av talespråket i Oslo på 1970-tallet (TAUS – Talemålsundersøkelsen i Oslo), som har vært utgangspunkt og sammenlikningsgrunnlag for flere av undersøkelsene som blei gjort i åra etterpå (Hanssen et al. 1978).⁵ Ytterligere nytt datamateriale fra Oslo-området har blitt samla inn på 2000-tallet gjennom NoTa-prosjektet og UPUS-prosjektet. De studiene som er gjort de siste tiåra, dreier seg om undersøkelser som viser at de to varietetene konvergerer, eller nærmer seg hverandre, og at det har utvikla seg en mer stedsnøytral varietet med stor grad av inter- og intraindividuell variasjon (se f.eks. Jahnsen 2001, Johannessen & Hagen red. 2008, Johannessen 2008 og 2015, Stjernholm 2013 og 2014).

Som Hårstad og Opsahl (2013: 88–89) kort skisserer, kjennetegnes talespråket som har sitt utspring i østlige arbeiderbydeler, ved blant annet a-ender i bestemt form av feminine substantiver (*boka*) og i fortidsformer av svake verb (*kasta*), der vestvarietetet hovedsakelig vil ha *-en* (*boken*) og *-et* (*kastet*) (ev. *-t(e)*), som f.eks. variantene av fortidsformene av *feile*: *feila/feilt(e)/feilet*). Også i flertallsformer av substantiv har østvarietetet tradisjonelt hatt *-a* (*taka, gutta*), der vestvarietetet har hatt *-er/-ene*. I det tradisjonelle Oslo-målet finnes også spor av jamvekt, både for substantiv og infinitiver, med variasjon mellom *-a* og *-e* (*væra*, men *leike*, og *påsa, stega*), der vestvarietetet har *-e* i begge tilfella. I østvarietetet finner vi fremdeles utbredt bruk av tjukk l, gamle diftonger er bevart, og en del lånord vil ha trykkplassering på første stavelse; alle trekk med liten utbredelse i vestvarietetet. To hovedoppgaver som ser på utviklingstrekk i de to varietetene i Oslo-språket fra litt ulike perspektiv tidlig på 2000-tallet, konkluderer begge med at sjøl om øst- og

5. Også materialet fra TAUS-undersøkelsen er digitalisert og tilrettelagt som søkbart korpus ved Tekstlaboratoriet ved Universitetet i Oslo: <<https://www.hf.uio.no/iln/tjenester/kunnskap/sprak/korpus/talespraksakorpus/taus/index.html>> [10.07.2019]

vestvarieteteten ser ut til å nærme seg hverandre, er det likevel flest tradisjonelle østtrekk som er på vikende front (Jahnsen 2001, Løken 2001). Dette dreier seg blant annet om trykk på første stavelse i fremmedord, tjukk l av historisk [rð], a-endelse i intetkjønnsord og hankjønnsord flertall (med unntak av enkeltformer som *gutta*), jamvektsformer på -a, både i substantiv og verb i infinitiv, i tillegg til enkelte pronomener. Flere av disse tendensene bekreftes også av Johannessen (2008 og 2015), som med utgangspunkt i både NoTa- og TAUS-materialet har sett nærmere på distribusjonen av enkelte morfologiske, syntaktiske og fonologiske trekk i Oslo-språket. Når det gjelder a-ender i feminine substantiv bestemt form entall, argumenterer Stjernholm (2013: 142–43) for at disse har holdt seg relativt stabile i Oslo-språket de siste 40 åra, men at de ikke ser ut til å ekspandere. Stjernholm (2014: 80–83) antyder at dette også er tilfellet for a-ender i fortidsformene av svake verb, uten at dette er undersøkt empirisk (som i *kasta* og *flytta*).

Når det gjelder a-/et-ender i fortidsformer av svake verb, som altså er hovedfokus i denne artikkelen, er det så vidt jeg veit, ingen som med utgangspunkt i de nyetablerte talespråkskorpusa har undersøkt distribusjonen av de ulike variantene, verken med det formålet å beskrive det tradisjonelle talespråket i Oslo, eller med det formålet å knytte dette trekket til utviklinga av en multietnolektisk språkstil i flerspråklige ungdomsmiljø. Der vestvarieteteten har hatt endelser på -et (som i *kastet*), har østvarieteteten hatt -a (som i *kasta*), men også fortidsforma *kaste* har tidligere vært postulert for deler av Oslo-målet i middelalderen (jf. Venås 1974: 104).⁶ Sandøy (2015) påpeker at preteritumsformene på -a, til tross for at de avviker fra det han kaller prestisjespråket, også er de dominerende formene på Norges-kartet (se også Hanssen 2010: 105), og at -a dessuten er i ferd med å fortrenge -e på det indre Østlandet. Ifølge Sandøy viser dette at det ikke er prestisjeformene som ekspanderer, men snarere de dominerende østlandske formene på -a. Sandøy utdyper ikke eksakt hva han legger i termen prestisjeformer eller prestisjespråk, men det er nærliggende å tru at han mener de formene som har sitt utspring i talemålet vest i Oslo, og som også er veletablerte i bokmålet. Enger

6. I NoTa-korpuset finner vi eksempler på denne bøyinga hos informant 045 («vi *hoppe* paradis og *hoppe* tau», transkribert med -a). Denne informanten er født og oppvokst i Elverum, og av den grunn er denne informanten fjerna fra NoTa-søka som presenteres i denne artikkelen. Se også fotnote 10 for andre informanter som er utelatt.

(1998: 8) omtaler også denne varieteten som «the prestige dialect». Opposisjonen mellom øst- og vestvarietetten som lavstatus- og høystatus-språk kan seinere også sies å ha fått sitt uttrykk i opposisjonen mellom det radikale og det konservative (eller moderate) bokmålet som har prega deler av norsk språkstrid gjennom store deler av 1900-tallet. Nedslagsfeltet for det som har blitt kalt folkemålsformene i bokmålet, altså sørøstnorske talemålsformer (jf. Omdal & Vikør 2002: 77), favner breiere enn Oslo-området, men det er altså snakk om språklige varianter som er utbredte i flere dialekter i østlandsområdet. I så måte er relasjonen mellom variasjonen mellom -a og -et i fortidsformene også et uttrykk for opposisjonen rural–urban, der den urbane forma med -et av mange oppfattes som ei prestisjeform. Skriftspråkstandarden bokmål innlemmer for eksempel hunkjønnsstansativ både på a- og en-endelse i bestemt form entall (*boka* eller *boken*), valgfrihet mellom diftong og monoftong for flere ordformer (*sein/sen*, *aleine/alene*), varianter med vokalsenking (*spille/spelle*), intetkjønnsstansativ på -a/-ene i bestemt form flertall (*taka/takene*) og svake fortidsformer av verb på -a/-et (*kasta/kastet*) – for å nevne noen eksempler (Bokmålsordboka).

Det er altså i dette språklige landskapet den multietnolektiske språkstilen har utvikla seg og er i bruk, en språklig praksis som det siste tiåret er dokumentert og beskrevet blant ungdommer i flerspråklige miljø i Oslo (se f.eks. Ims 2013 og 2014, Opsahl 2009a, Opsahl & Røynealand 2009, Svendsen & Quist 2010, Svendsen & Røynealand 2008, Svendsen 2014, Quist & Svendsen 2015). Det som kanskje er mest iøyrefallende ved en multietnolektisk språkstil, er et tonefall som ofte blir karakterisert som «stakkato»-aktig (og som i norsk sammenheng fremdeles er lite utforska), og frekvent bruk av lånord fra nye innvandrerspråk (jf. Opsahl 2013: 217, se for øvrig Pharao & Hansen 2005 for en beskrivelse av prosodiske trekk i københavnsk multietnolekt). I tillegg dreier det seg om brudd på den såkalte V2-regelen i norsk (manglende inversjon), tilløp til forenkling av den grammatiske genus-kategorien og innførsel av nye determinativ, fokusmarkører og diskursmarkører (Opsahl 2013: 217). Flere av de språkstrukturelle trekka som kjennetegner en multietnolektisk språkstil, kan også kobles til klassiske språkkontaktfenomen, i betydninga innlærer- eller mellomspråkstrekke hos personer som lærer seg norsk som andrespråk (sst., Quist & Svendsen 2015). Mange av disse trekka er altså ikke nye i norsk sammenheng, og et viktig forskningsbidrag i det tidligere nevnte UPUS-prosjektet er nett-

opp dokumentasjonen av at disse trekkene ikke bare er i bruk blant nordmenn med en eller annen form for innvandrerbakgrunn, men at de også er en del av det språklige repertoaret til barn og unge som er vokst opp i Norge med norske foreldre og norsk som sitt førstespråk.

Denne språklige stilen eller praksisen blir gjenkjent blant folk flest (Ims 2013) og er også gjenstand for debatter og framstillinger på et metaspråklig plan i mediene. Ims (2014) og Svendsen (2014) viser at slike metaspråklige framstillinger der språklige trekk kobles eksplisitt til sosiale kategorier som sted, etnisitet og klasse, bidrar til å bygge opp under folks forestillinger om språkbrukere og språkbruk (se også Androutsopolous 2010 og Milani 2010 for metaspråklige medieframstillinger i tysk og svensk kontekst). At slike koblinger er etablerte i forbindelse med bruken av multietnolektiske trekk, blir tydelig når flere av ungdommene i UPUS-materialet begrunner bruken av multietnolektiske trekk med at de ønsker å markere *lokal* tilhørighet (se f.eks. Opsahl & Røyneland 2009, Aarsæther et al. 2015). Nistov og Opsahl (2014) argumenterer også for at V2-brudd blant UPUS-informantene er en sosiolingvistisk variabel som signaliserer østtilknytning, blant annet fordi de samme informantene har manglende inversjon i vennsamtalene, men ikke i samtale med en forsker. Ut ifra en slik motivasjon kan man tenke seg at ungdommene også tar i bruk mer tradisjonelle språktrekk sammen med multietnolektiske trekk for å signalisere lokal tilknytning. Stjernholm (2013: 55) hevder imidlertid at «det ser ut til at brukere av såkalte multietnolektiske trekk kombinerer dette med trekk som ellers indekserer vesttilhørighet», men dette er ikke empirisk undersøkt. Hvis denne hypotesen stemmer, mener Stjernholm dette kan tolkes som en nøytralitetsstrategi, der multietnolektiske trekk kombineres med trekk som indekserer vest, og som også ligger høyt i prestisjehierarkiet. En slik praksis vil imidlertid ikke stemme overens med Christensens (2012) funn fra Århus i Danmark, der brukere av en multietnolektisk språkstil i større grad enn andre språkbrukere også bruker språktrekk som hovedsakelig representerer det lokale framfor trekk som også representerer prestisjespråket.

4 Datamaterialet – informantutvalg og metode

Felles for mye av den nyeste oslomålsforskninga er at den baserer seg på innsamla talemålsmateriale som er digitalisert og gjort tilgjengelig for

forskning i flere søkbare talespråkskorpus (Tekstlaboratoriet). I denne artikkelen er det materialet fra de tidligere nevnte korpusa UPUS og NoTa som ligger til grunn for analysene av a-/et-variasjonen i fortidsformene av svake verb hos utvalgte grupper.

NoTa-materialet blei samla inn i perioden 2004–2006. Korpuset er ikke statistisk representativt i den forstand at det er basert på et tilfeldig utvalg, men informantene er likt fordelt på forhåndsbestemte celler som geografisk bosted og oppvekststed, egen eller foreldres utdanning, kjønn og alder. Materialet består av intervjuer og samtaler med 166 informanter som er født og oppvokst i Oslo og Oslo-området.⁷

Informantene er delt inn i tre alderskategorier: unge (16–25 år), voksne (26–50 år) og godt voksne (over 50 år).⁸ Når det gjelder oppvekststed og bosted i dag, deles materialet inn i det Tekstlaboratoriet har valgt å kalle *vest* og *rest*. Bydelene Frogner, Nordre Aker, Nordstrand⁹, St. Hanshaugen, Ullern og Vestre Aker regnes til *vest*, mens bydelene Alna, Bjerke, Gamle Oslo, Grorud, Grünerløkka, Sagene, Stovner, Søndre Nordstrand og Østensjø regnes til *rest*. Informantene er delt inn i to bostedskategorier; der de er oppvokst, og der de har bodd lengst. Flere av informantene i NoTa-korpuset er også vokst opp i områder i pendleravstand til Oslo, eksempelvis regnes Akershus-kommunene Asker og Bærum til *vest*, mens de øvrige kommunene i Akershus blir regna som *rest* (eller øst).¹⁰ Seks informanter i NoTa-korpuset er imidlertid vokst opp på steder som vanskelig kan innlemmes i Oslo eller stor-Oslo-kategorien, og de er av den grunn utelatt fra analysene som er gjort i denne artikkelen.¹¹

7. I denne artikkelen brukes betegnelsen informanter om personene i talespråkskorpusa, mens betegnelsen respondenter brukes om personene som svarte på Oslo-testen. Ifølge Holter (1996: 13) brukes respondenter om personer som forteller om seg sjøl og forholdet til det sosiale liv, mens informanter i større grad har status som vitne og rapporterer og forteller om den sosiale konteksten de inngår i. Det er naturligvis ikke slik at informantene i korpusa ikke forteller om seg sjøl, men de rapporterer også i stor grad om den sosiale virkeligheten de er en del av. Informantbetegnelsen samsvarer også med betegnelsen Tekstlaboratoriet bruker på sine nettsider.
8. NoTa-korpuset: <<http://www.tekstlab.uio.no/nota/oslo/index.html>> [10.07.2019]
9. Nordstrand regnes altså til vestkanten sjøl om bydelen reint geografisk ligger i øst. Denne kategoriseringa har med sosioøkonomiske forhold å gjøre.
10. Om utvalgsvariablene i NoTa-korpuset: <<http://www.tekstlab.uio.no/nota/oslo/index.html#utvalgsvariabler>> [10.07.2019]

UPUS-materialet blei samla inn i perioden 2006–2008, og korpuset består av intervju- og samtaleopptak med 41 ungdommer (flest gutter) med tilknytning til to ungdomsklubber i to bydeler i Oslo; Gamle Oslo og Søndre Nordstrand, der andelen innvandrere¹² i befolkninga var på hhv. 34 og 44 % på innsamlingstidspunktet (Svendsen & Røynealand 2008). Det er ikke gitt noen spesifikk aldersinformasjon om disse informantene i korpuset, men Opsahl (2009a: 125) skriver at en overvekt av ungdommene som blei intervjuet, er født i 1990–92, det vil si at de er fra 12–16 år på opptakstidspunktet og er ungdomsskoleelever. Enkelte av informantene er også født mellom 1985–87 og er elever på videregående skole (Opsahl 2009a). Oppvekststed er Alna, Søndre Nordstrand eller Gamle Oslo, det vil si at alle informantene i UPUS-korpuset på opptakstidspunktet er bosatt i bydeler som går innunder *rest*-kategorien i NoTa-materialet.

Både UPUS- og NoTa-materialet er tagga med en statistisk talemåls-tagger som markerer hvert ord i materialet med ordklasse og annen morfologisk informasjon. I en tidelt kryssvalidering fikk NoTa-taggeren et godt resultat; prestasjonsnivået er målt til å være 96,9 %.¹³ Dette innebærer likevel en feiltagging på 3,1 %, og treffa som ligger til grunn for analysene i denne artikkelen, er «vaska» for å redusere denne feilmarginen. Jeg har tatt utgangspunkt i ord med endelse på -a og -et som samtidig er tagga som verb med tempusmarkering «pret» eller «perf-part», og deretter er treffa vaska for å fjerne feiltagginger og egennavn. Sjøl om Stjernholm (2013: 138–139) viser at forskjellen på korpussøk (der NoTa-taggeren er brukt) med eller uten vask er ubetydelig, iallfall for feminine og maskuline substantiv i bestemt form entall på -a og -en, har vask av mine korpussøk bidratt til bedre kjennskap til materialet, noe som har vært hensiktsmessig med tanke på frekvens og dokumentasjon for eventuelle seinere oppfølgingsstudier. Enkelte verb med a-/et-endelser kan også ha varianter med -te og -de, *i tillegg til -a og -et* (f.eks. *dekt(e)/dekka/dekket* og *lagd(e)/laga/laget*). Når det gjelder te-formene,

11. Det dreier seg om informantene 001, 029, 039, 040, 045 og 075, som er oppvokst i Svelvik, Røyken, Re, Holmestrand, Elverum og Lier.

12. Andelen innvandrere omfatter her de som har innvandra sjøl (jf. SSBs definisjon av termen), i tillegg til norskfødte med innvandrerforeldre: <<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbe/far/2013-04-25?pane=om>> [19.03.2019]

13. Om transkripsjon og tagging av NoTa-Oslo: <<http://www.tekstlab.uio.no/nota/oslo/index.html>> [10.07.2019]

er det svært liten forekomst av disse både i NoTa- og UPUS-korpuset, og det er derfor ikke presentert egne søk for denne varianten her.¹⁴ For verbet *lage*, der fortidsformene kan ha både -a, -et og -d(e) i Oslo-målet, forholder det seg annerledes, men fordi a- og et-formene for *lage* var lite frekvente og fordi -d(e)-kategorien må holdes atskilt fra a- og et-kategoriene, er dette verbet utelatt fra analysene i denne artikkelen.¹⁵ For-

14. Et søk på endelsen -te kombinert med verb og tempuskategoriene «pret» og «perf-part» gir et resultat på 287 treff i UPUS-korpuset, der formene *begynte* (42), *mätte* (28) og *spurte* (24) er de mest frekvente (disse er naturligvis fjerna i det endelige søket). Kun 9 av treffa, representert ved 4 verb (*kalte* (5), *lurte* (2), *julte* (1) og *trente* (1)), er former som også kan tenkes å ha a-endelse i Oslo-målet. I Nynorskordboka har eksempelvis alle disse formene tillatte varianter med -a (med unntak av *kalla* som er eneform). Nå er ikke oppføring eller manglende oppføring i de offisielle ordbøkene i seg sjøl et argument for om variantene finnes i talespråket i Oslo, men prinsippet om et visst talespråksgrunnlag i skriftspråksnormeringa har stått sterkt i norsk sammenheng, og det at variantene er normert i skriftspråkstandarden(e), underbygger at de også er utbredte varianter i talespråket. Av disse fire mest frekvente verba er det kun *trene* som har variant med a-endelse i Bokmålsordboka. Kasta-klassen (v1) er også en produktiv klasse, både muntlig og skriftlig, og også verb som tidligere kun hadde te-endelse i fortidsformene, har seinere blitt normert med a-endelse som variant i bokmålet (f.eks. *dekte/dekka* av *dekke*). Det er imidlertid ingen treff på a-varianten av disse formene i UPUS-materialet. Et tilsvarende te-søk i NoTa-materialet gir et resultat på 4964 treff, der *lurte* (63), *kalte* (62) og *trente* (19), altså de samme formene som i UPUS-søket, er blant de mest frekvente forekomstene som også kan tenkes å ha varianter med -a i talespråket i Oslo. I tillegg er *lekte* (129) den mest frekvente forma i NoTa-søket, der -a er en mulig variant i tillegg til -te (og varianten *leikte* er også representert med 2 treff). Et søk på fortidsforma *trena* i NoTa-korpuset gir kun 6 treff, mens det til sammenlikning ikke er noen forekomster av a-varianten av *lurte* og *kalte*. Dette kan naturligvis ha sammenheng med at NoTa-korpuset er basert på en talemålsnær ortografisk transkripsjon, der den offisielle bokmålsrettskrivinga ligger til grunn for transkripsjonen. Et slikt prinsipp for transkriberinga kan i teorien innebære at mulige a-varianten i talespråket skjules i te-varianten i transkripsjonen. Fortidsformene *lurte* og *kalte* har ingen andre varianter i bokmålet (bøyingskode v2), mens *trente* også kan ha fortidsformer på -a eller -et (v1 og v2). Ved å høre på de til sammen 125 forekomstene av *lurte* og *kalte* i NoTa-søket finner jeg imidlertid ingen skjulte varianter i disse te-transkripsjonene. Det samme er tilfellet for *lekte*. Når det gjelder søk på a-variantene i korpusmaterialet, er treffa vaska for egennavn og fortidsformer av sterke verb på -a, f.eks. *sa*, *ga* og *la*.
15. Fortidsformene av verbet *lage* i Oslo-målet kan være både *laga*, *lagd/lagde* og *laget*, og denne variasjonen er også tillatt i offisielt bokmål (jf. Bokmålsordboka). I NoTa-materialet er 5 % av fortidsformene for dette verbet *laga* (9 treff), 12 % *laget* (20 treff) og 83 % *lagd/lagde* (139 treff). Det er ikke utenkelig at *lagd/lagde* oppfattes mer nøytralt enn det *laga* (øst-indeks) og *laget* (vest-indeks) gjør, og uten at jeg skal spekulere for mye i det her, er det i så fall ikke utenkelig at å velge d(e)-formene i enkelte sammenhenger også kan dreie seg om det Stjernholm (2013: 55) omtaler som nøytralitetsstrategier, altså at folk vil velge den eller de formene som i mindre grad indekserer spesifikke sosiale kategorier (som f.eks. sted, kjønn eller klasse). Denne

tidsformene med -d(e) for dette verbet er frekvente i NoTa-materialet (i UPUS-materialet er det ingen fortidsformer av dette verbet). I arbeidet med empirien har jeg heller ikke gjort egne søk for å finne feiltagga verb i substantivkategorien. Som Stjernholm (2013: 138) også understreker, er det svært ressurskrevende å gjøre deler av arbeidet med et stort talespråskorpus på nytt. Fordi materialet er av en viss størrelse, vil få avvik dessuten ha marginal betydning, og arbeidet med å sikre at alle feiltagginger er luka ut, vil spille liten rolle for funn og konklusjoner.

Å gjennomføre ei opptelling av ulike varianter av en morfologisk kategori i et talespråskorpus er imidlertid ikke uproblematisk. Som Opsahl (2012: 275) argumenterer for, kan det være hensiktsmessig å operere med en «forståelse av 'grammatiske variabler' som morfologiske og syntaktiske trekk som kommer til uttrykk i ytringer hos [...] folk». Utfordringa er nettopp at det kan være lenge mellom hver gang en konstruksjonstype dukker opp i opptak av talen til en språkbruker. Ei rein mekanisk opptelling av former kan også slå uheldig ut dersom samtaletemaet fører til svært hyppig bruk av enkelte konstruksjonstyper (jf. Opsahl 2012: 276). Dersom informanten i liten grad snakker om hendelser i fortid, vil det f.eks. også være vanskelig å si noe om bruken av fortidsformer på -a versus -et i svake verb. Metodologiske og empiriske utfordringer til tross, ei opptelling av a- og et-varianter for fortidsformene av svake verb kombinert med informantenes betraktninger knytta til egen språkbruk gir likevel en pekepinn om de ulike variantenes sosiale meningspotensiale blant deltakerne i korpuset, og sier noe om hvordan sosial mening kan bidra til å forklare og forstå den språklige distribusjonen. Fordi formålet med denne artikkelen nettopp er å synliggjøre et slikt meningspotensial, snarere enn å kartlegge distribusjon i ulike aldersgrupper for å si noe om potensielle språkendringer, kommer jeg hovedsakelig til å sammenlikne UPUS-informantene med den yngste aldersgruppa i NoTa-materialet.

I tillegg til å bruke talespråskorpus for å se på faktisk distribusjon av språktrekk og informantenes refleksjoner rundt egen språkbruk trekker jeg inn data fra en stor nettbasert spørreundersøkelse om Oslo-språket (Oslo-testen) som blei samla inn våren 2010. Oslo-testen var et samarbeidsprosjekt mellom de to språkforskerne Ingunn Indrebø Ims

tematikken lar jeg ligge i denne artikkelen, men dette er interessante perspektiver å ta med seg inn i studier av Oslo-målet i framtida.

og Karine Stjernholm og Aftenpostens nettreddaksjon, der respondentene blei eksponert for utvalgte Oslo-språktrekk, inkludert trekk fra multietnolektisk stil.¹⁶ På få uker blei undersøkelsen besvart over 115 000 ganger, og etter bearbeiding består det endelige datasettet av 100 002 besvarelser.¹⁷

Det er en fordel at de ulike datasetta som ligger til grunn for analysene her, er samla inn med få års mellomrom. Der UPUS-materialet gir kjennskap til språklig praksis blant ungdommer som er vokst opp i flerspråklige miljøer i Oslo, gir NoTa-materialet kjennskap til språkbruken blant ei større gruppe Oslo-borgere. Oslo-testen på si side ba respondentene om å rapportere om egen språkbruk basert på forhåndsgitte språklige eksempler og samtidig vurdere ulike språktrekk på en femtrinns skala. Det har generelt vært skepsis til å bruke egenrapportert språkbruk som kilde til kunnskap om hvordan de samme personene faktisk snakker og bruker språket i ulike sammenhenger (se f.eks. Hårstad 2008 og 2010: 138–176). Egenrapporteringa i Oslo-testen har imidlertid vist seg å stemme forbløffende godt med distribusjonen av tilsvarende språklige trekk i NoTa-materialet, et interessant funn som gjør at kritikken mot denne type innsamling antakelig bør modereres (jf. Stjernholm og Ims 2014).¹⁸ Det Oslo-testen også gir et unikt innblikk i, uavhengig av samsvar med faktisk språkbruk i NoTa-korpuset, er hva folk sjøl mener at de sier, og hvordan de samtidig vurderer ulike språklige trekk i Oslo-språket. Oslo-testen kartlegger med andre ord en stor andel Oslo-borgeres bevisste språkholdninger, og materialet kan dermed fortelle noe om enkelte språktrekks indeksikalitet og si noe generelt om det språklige holdningsklimaet da undersøkelsen blei gjennomført (jf. Ims 2013).

16. Oslo-testen er fremdeles tilgjengelig på Aftenpostens nettsider: <<https://www.aftenposten.no/kultur/i/on4Qo/Ta-Oschlo-testen>> [10.07.2019]

17. Datasettet på 100 002 respondenter som er brukt i denne artikkelen (og også i Ims 2013 og 2014), skiller seg noe fra materialet som ligger til grunn for tidligere analyser basert på Oslotesten (Stjernholm 2013 og 2014 og Stjernholm & Ims 2014 opererer med et datasett som inkluderer 100 015 respondenter). Dette skyldes diskrepans mellom IP-adresser da de to delene av undersøkelsen skulle settes sammen, og datasettet som inkluderer begge delundersøkelsene, er derfor redusert med 13 besvarelser.

18. Til tross for at Oslo-testen var sjølrekrutterende, er fordelinga mellom kjønn og bosted i dag omtrent 50/50 i materialet (se Stjernholm & Ims 2014 for en grundigere presentasjon av datamaterialet og metodologiske drøftinger).

5 Hva er det med a-endelsene?

«A-endelsene blir allikevel de verste», skriver forfatteren og riksmålsmannen Arnulf Øverland (1956: 38) i en pamflett mot samnorsk, der striden i bokmålet stod mellom såkalte folkemålsformer (som representerte østlandske dialekter) og mer konservative former med utgangspunkt i danna dagligtale i byene (jf. Torp & Vikør 2014: 241). Øverland gjengir en konstruert tekst der a-endelsene florerer både som feminine substantiver og som endelser i svake verb (f.eks. *forkasta*, *nekta*, *forslaga* og *krigsgjelda*), og han konkluderer med at «[f]onetisk er altså bokmålet en eneste ulåt» (Øverland 1956: 38–39). Beskrivelsen dreier seg om datidas utvikling i skriftspråket bokmål, men eksempelet illustrerer likevel de ideologiske motsetningene som var, og kanskje også fremdeles er, knytta til ulike talemålsvarianters plass i den skriftlige standarden. Å betegne eget talespråk som talt bokmål er ikke forbeholdt folk fra hovedstaden med dialektbakgrunn fra Østlandet (jf. Kristiansen 2008), men talespråket i Oslo assosieres ofte med bokmål eller det «å snakke bokmål» også av folk fra andre steder i landet (jf. Hårstad & Opsahl 2013: 73).

Det er imidlertid ikke nødvendig å gå 70 år tilbake i tid for å finne eksempler på at a-endelsene trekkes fram som markører eller sjibboletter på noe mer enn å være en ordinær lyd i språket. Ved å søke på «a-endelser» i mediearkivet Retriever¹⁹ dukker det opp flere eksempler fra de siste åra som viser at a-endelsene ofte settes i opposisjon til – eller assosieres med – alt fra partipolitisk tilknytning, klesstil og bosted til utdannelse og omgangskrets. Kombinasjonen av tilsynelatende motstridende verdier eller opposisjoner, der språket spiller ei betydelig rolle, ser også ut til å ha betydning for hvor fleksibel man anses å være i sosial samhandling. Under overskrifta «Kan Raymond redde Oslo Ap?» i Aftenposten 5. juni 2015 kan vi for eksempel lese følgende om Arbeiderpartiets Raymond Johansen fra Oslo (Lundgaard 2015):

19. Retriever er et søkbart mediearkiv som består av papiravisenes originale utgaver av riks-, region- og lokalaviser, samt et mangfold av magasiner og tidsskrifter. <<https://www.retriever.no/product/mediearkiv/>> [10.07.2019]. Et trunkert søk på a-ending* og a-endelse* fra 2010 og fram til 10.07.2019 gir henholdsvis 472 og 315 treff.

Da Raymond Johansen omsider takket ja til å klatre ned fra den mektige jobben som partisekretær, så enkelte ham som den rene Messias. Mannen som både har a-ender og kan snakke med vestkantfolk. Har vært diplomat og rørlegger. Og kjenner både byen, landet og verden. Han om noen, må kunne lede dem tilbake til makten i Oslo rådhus.

Det å både ha a-ender og kunne snakke med vestkantfolk framstilles her som en imponerende egenskap, og Messias-referansen understreker at det er snakk om en høyst uvanlig person som er i stand til å kombinere både det høye og det lave, også språklig. Ei liknende framstilling finner vi om Ervin Kohn, forstander i den jødiske menigheten i Oslo, i Dagbladet Magasinet 28. mars 2015, der det står at «kombinasjonen kamelhårsjakke og a-ender gir den nødvendige bredden for å lede en menighet» (Bergesen 2015). Motstridende egenskaper dette også, som åpenbart bidrar til breddeneslag i Oslo by i 2015. Her bør det også legges til at den mest kjente kamelhårsjakka i norgeshistorien tilhørte forfatter og riksmålsmann Jens Bjørneboe, noe som naturlig nok bidrar til å understreke opposisjonen mellom klesstil og språktrekk i sitatet over. Flere informanter i NoTa-materialet trekker også fram a-enderens indeksikalitet når de skal si noe om ulike kjennetegn og forskjeller i Oslo-språket. Interessant nok nevnes sjelden de språklige trekka som a-enderne settes i opposisjon til, men de er like fullt til stede som en uuttalt nøytral norm som a-enderne forstås og tolkes i lys av. Utsagn fra en av informantene i NoTa-materialet underbygger dette. Hun har vokst opp vest i Oslo og er 24 år på opptakstidspunktet. Det hun forteller, viser at hun helt fra hun var liten, har vært bevisst på det symbolske meningsinnholdet i deler av språket i Oslo. På spørsmål om hvordan hun sjøl vil karakterisere sitt eget talespråk, svarer hun at det er «fint» eller «pent», og intervjueren graver videre i hva som ligger i disse betegnelsene (# = pause):²⁰

Intervjuer: hvis du skulle karakterisere språket der som du vokste opp # hva ville du si om det da?

20. Navnet på informanten er anonymisert, informantnummer i korpuset er 181. Intervjueren er undertegnede, som i perioden 2004–07 arbeida som vitenskapelig assistent på Tekstlaboratoriet ved Universitetet i Oslo, blant annet med etableringa av NoTa-korpuset og transkripsjon av UPUS-materialet.

- Ida: fint # eller i hvert fall finere enn østkantdialekt det ville jeg vel sagt
- Intervjuer: men hva hva liksom mener du med fint kan du gi noen eksempler?
- Ida: ikke a-enderler # veldig sjeldent a-enderler det er ikke mora mi men moren min og # ja s- # f- generelt sånne a-enderler som kanskje # eller det jeg ser på som harry da det er jo a-enderler ofte # selv om jeg bruker nå og da det vet jeg jo # blitt sagt at det bruker jeg (latter)
- Intervjuer: men em # men liksom tenkte dere noe på det når dere var små?
- Ida: ja jeg tror ja vi gjorde det hvis vi snakket med a-enderler så var det sånn derre nå du kan ikke si # kan ikke si mam- m- mora di det var liksom ufint # så vi var oppmerksomme på det # det var vi og vi la merke m # la godt merke til det hvis noen # som kom fra # andre skoler som da hadde gym hos oss eller slikt så la vi merke til at e # de ikke snakket e sånn som vi gjorde det gjorde vi
- Intervjuer: men e siden du liksom har begynt å snakke mer med a-enderler sjøl # nå og sånn sier du hva er liksom grunnen til det eller har du liksom hatt noe bevisst forhold til det eller?
- Ida: nei jeg har (uforståelig) sånn # gikk jeg jo et år på Foss videregående og da da # gikk vel språket mitt litt sånn ad undas

I dette siste sitatet er det riktignok et hunkjønnsstavn i bestemt form entall som eksplisitt nevnes for å utdype innholdet i betegnelsen «a-enderler» (mora di), og ikke et verb, sjøl om a-enderler altså kan romme begge disse kategoriene. De ulike sitatene ovafor viser uansett at a-enderlens sosiale meningspotensial i Oslo-språket fremdeles gjør seg gjeldende blant flere av byens borgere. Det eksisterer åpenbart forestillinger om Oslo som en språklig delt by, der a-enderlens indeksikalitet bidrar til å opprettholde et slikt skille.

Johnstone (2010: 391) understreker at det hun kaller *lokaliteter*, er produkter av erfaring og diskurs. Fysiske rom forvandles til meningsfylte steder ved at mennesker samhandler med dem og fyller dem med verdi

og mening. Ulike måter å forholde seg til stedet på fører også til ulike måter å avgrense og beskrive stedet på. På den måten blir fysiske rom gjennomsyra med mening ved å beskrive hvordan de oppleves, hvordan vi mennesker navigerer i dem, fra hvilke vinkler vi observerer stedet, og hva de lukter, føles som eller høres ut som. I slike lokalitetsskapende prosesser spiller også forestillinger om språket ei betydelig rolle (Johnstone 2010: 391):

One of the activities through which the meaning of a place can be articulated and coordinated is talk about talk (Johnstone 2004). If the conditions are right – if there is at least one linguistic form that people can notice which is heard in one city or region and not in others, if linguistic difference is ideologically associated with social difference in the sociocultural milieu at hand, and if reasons to notice and to talk about such differences arise – then people may link the identity of a place with particular forms of speech.

Individenes oppfatning av stedet kan naturligvis variere, fordi ingen har akkurat den samme erfaringa med verden, samtidig er mennesker som har de samme språklige erfaringene, også tilbøyelige til å bruke språket på samme måte og til å dele de samme ideologiske forståelsesformene knytta til språkvariasjon (Johnstone 2010: 391). Her gir det også mening å trekke veksler på Aghas (2007: 145) beskrivelse av registerdanningsprosesser, som understreker at individenes felles erfaringer skaper gjenkjennelse og kan oversettes til kollektiv erfaring. Når informanten «Ida» i NoTa-sitatet over sier at a-endelsene er typiske for østkantdialekten, at hun oppfatter dem som «harry» og at hennes eget språk har gått «ad undas» ved å ta dem i bruk, er dette nettopp et eksempel på at stedsidentitet kobles til spesifikke språktrekk, slik Johnstone skisserer.

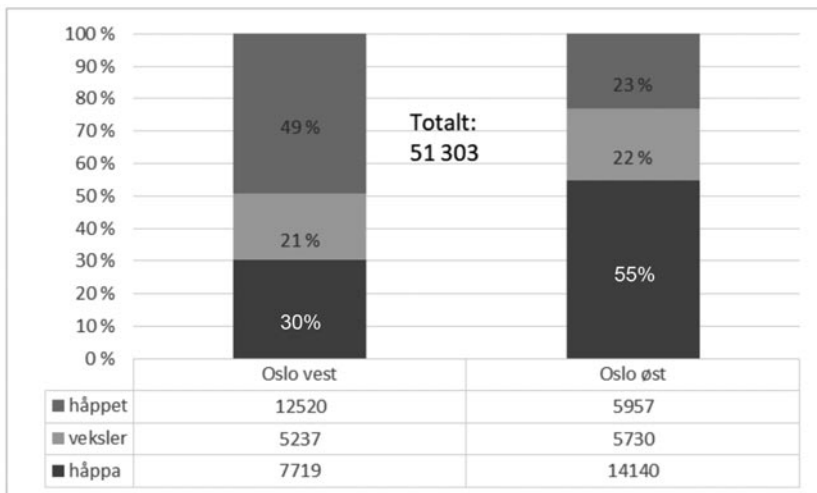
Større datasett gir oss mulighet til å se nærmere på om individets erfaringer og opplevelser, som f.eks. erfaringer informanten «Ida» har, kan oversettes til slike kollektive mønstre. I Oslo-testen blei respondentene også bedt om å rapportere sin egen bruk av verbet «hoppe» i preteritum.²¹ Spørsmålet var formulert slik: «Sier du håppa eller håppet?»²² Res-

21. I Oslo-testen var det kun denne forma som blei etterspurt. Ellers i presentasjonen av NoTa- og UPUS-materialet i denne artikkelen er det også noen søk som inkluderer partisipp. For Oslo-målet i dag vil disse være formlike, men Målføresynopsisen nevner også *kasti* ved sida av *kasta* for Oslo, og da altså bare i supinum (jf. Enger 1998: 71).

22. I Oslo-testens første del er flere av ordformene som testes, skrevet som de uttales,

pondentene kunne velge mellom tre svaralternativ: «Han håppa ned», «Han håppet ned» og «Jeg veksler mellom dem».

Figur 1: Oversikt over Oslo-utvalget i Oslo-testen. Egenrapportering av språkbruk (håppa/veksler/håppet). N = 51 303.²³

Fig. 1 viser at omtrent halvparten av respondentene bosatt vest i Oslo rapporterer om *håppet* som eneform (49 %), mens et flertall av respondentene i øst oppgir *håppa* som eneform (55 %). Litt over 20 % av respondentene i begge grupper rapporterer også om at de veksler mellom

og ikke i samsvar med offisiell rettskriving (f.eks. *håppa* og *håppet* i stedet for *hoppa* og *hoppet*). Fordi undersøkelsen kun blei presentert skriftlig, var det et poeng at respondentene stadig skulle minnes på at det var talespråkvariasjon vi var ute etter, ikke skriftspråkvariasjon. For en grundigere diskusjon av tilnærming og metodologi i forbindelse med Oslo-testen, se Ims 2103 og Stjernholm & Ims 2014.

23. I de ulike artiklene som trekker inn data fra Oslo-testen (Ims 2013 og 2014), er det noen tilfeller av diskrepans når det gjelder antallet respondenter som oppgir Oslo, Oslo øst og Oslo vest som bosted. Årsaken til dette er at 2418 respondenter oppgir Oslo som bosted uten å spesifisere hvor i Oslo de er bosatt. 2371 oppgir kun Oslo, 19 oppgir Oslo øst, mens 28 oppgir Oslo vest. De resterende 51 303 respondentene med Oslo som bosted, er delt inn i øst og vest på bakgrunn av bydelsopplysninger, og det er disse respondentene som utgjør Oslo-utvalget og øst-/vest-inndelinga i denne artikkelen. På grunn av datamaterialets størrelse har det vært lite hensiktsmessig å operere med ulike Oslo-utvalg i denne artikkelen. De 47 respondentene som ikke har oppgitt eksakt hvilken bydel i øst og vest de er bosatt i, ville uansett ikke hatt betydning for resultatene.

de ulike variantene. Disse talla gir noen interessante perspektiver på det som dreier seg om de ulike variantenes symbolske betydning og respondentenes forståelse av egen språkbruk. Sjøl om en betydelig mengde respondenter rapporterer om at de veksler mellom disse variantene, er det tydelig at «håppa» samvarierer med østkanten og «håppet» med vestkanten. Det at kun 23 % av østkantbeboerne rapporterer om «håppet» som eneform, mens en større andel vestkantbeboere rapporterer om «håppa» (30 %), kan også tyde på at «håppet» og et-endelsen indekserer vestkant i større grad enn det a-endelsen indekserer østkant. I så fall innebærer det at et-endelsen oppfattes som mer markert enn a-endelsen.

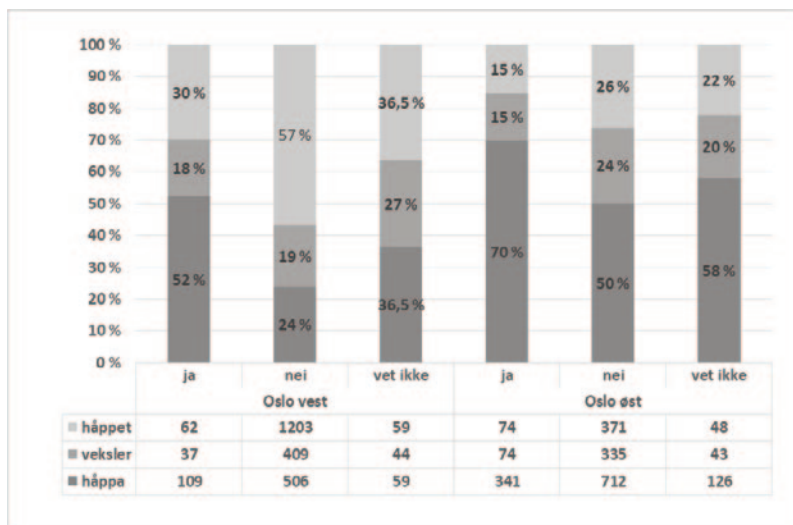
Som Johnstone (2010: 388) skriver, kan det sosiale meningsinnholdet i språkstrukturelle trekk endre seg, og tradisjonelle og lokale trekk kan ende opp med å indekserer supra-lokalitet i større grad enn det de har gjort tidligere. Det er usikkert om det er snakk om noen indeksforskyvning når det gjelder disse a-endelsene i Oslo-språket, rett og slett fordi variantene med -a også er utbredte i resten av landet. Det gir snarere mening å si at a-endelsenes indeksikalske felt inneholder begge disse komponentene, både det lokale og det supra-lokale, og at det kanskje også er andre aspekter enn opposisjonen østkant/vestkant som bidrar til hvilke deler av det indeksikalske feltet som aktiveres i ulike situasjoner. Nå kan man innvende at variantene med et-endelse også er i bruk og utbredt i resten av landet, men jeg vil argumentere for at disse variantene i tillegg til å være mer markerte også representerer et (skriftlig) standard-språk i større grad enn det a-endelsene gjør. Det faktum at det hovedsakelig er et-endelsene som har slått gjennom i skriftspråkstandarden bokmål, til tross for at a-endelsene også har vært tillatt fra 1917, underbygger dette.

Johnstone (2010: 398) understreker at språkbrukere kan leve i ulike sosiolingvistiske virkeligheter, og de samme språklige trekka kan spille på ulike deler av det indeksikalske feltet. Johnstone argumenterer videre for at betingelser som bidrar til dialektnivellering, samtidig innebærer ideologiske prosesser der språkbruk knyttes til forestillinger om lokalitet og supra-lokalitet. Varianter som indekserer supra-lokalitet, brukes derfor gjerne i akkommodasjonsprosesser som fører til dialektnivellering, mens varianter som indekserer lokalitet, benyttes i situasjoner der hensikten er å identifisere seg med stedet og sosiale identiteter knytta til stedet. Tradisjonelle trekk som spiller på nostalgisk stedstilknytning, kan altså samtidig henspille på det hippe, urbane og ungdommelige (John-

stone 2010: 399). Og det er nettopp de lokale språktrekkas forhold til det urbane og ungdommelige som er hovedfokus i denne artikkelen.

I Oslo-testen blei respondentene også spurt om sin bruk av slangord, både fra engelsk og fra nyere innvandrerspråk. Det er interessant å se nærmere på hva ungdommene sjøl mener om sin egen bruk av slanguttrykk, og samtidig se på samvariasjonen av slanguttrykk og bruk av tradisjonelle språktrekk som a- versus et-endelse i svake verb. De slangorda og multietnolektiske trekkene respondentene blei eksponert for i Oslo-testen, var valgt med utgangspunkt i funn fra tidligere studier. Opsahl, Røyneland og Svendsen (2008) viser at slangord og lånord med engelsk opphav er utbredt i ungdomsspråket i hele Oslo (som *chille* 'slappe av', 'ta det med ro'), mens innlån fra nyere innvandrerspråk (f.eks. *wolla* fra arabisk 'jeg sverger ved Allah', ofte brukt diskursivt for å understreke meningsinnhold) hovedsakelig tas i bruk av ungdommer øst i byen, fortrinnsvis av unge menn. *Wolla* er eksempel på et uttrykk som er allment kjent, og som hovedsakelig knyttes til bruken av en multietnolektisk språkstil. Opsahl (2013: 217) framhever *wolla* som en frekvent diskursmarkør blant ungdommer i flerspråklige bymiljø i Oslo, og Ims (2013: 54) viser at «wolla-norsk» også er i bruk som folkelingvistisk betegnelse på denne måten å snakke norsk på.

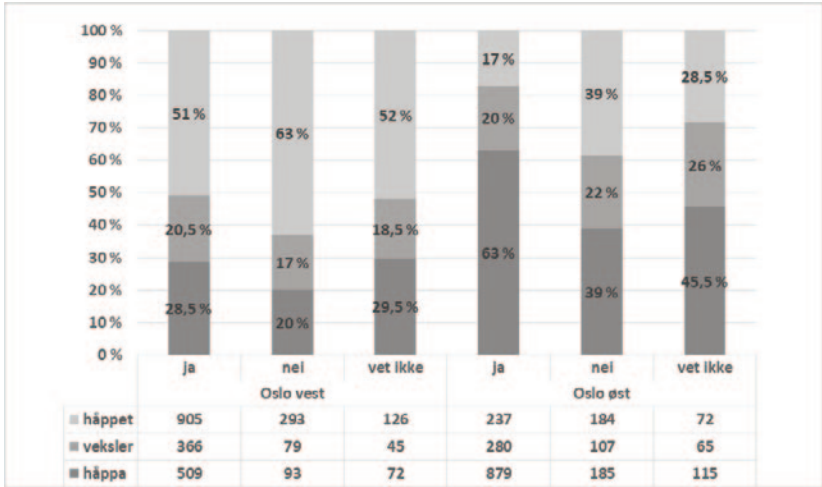
Fig. 2 viser oversikt over samvariasjon mellom bruk av slanguttrykket *wolla* og *håppa/veksler/håppet* hos de yngste respondentene i Oslo-testen, det vil si de som var under 20 år på svartidspunktet i 2010. I undersøkelsen var spørsmålet om bruk av uttrykket *wolla* formulert slik: «Kunne du sagt denne setningen?: «WOLLA, jeg sverger, han lovte å komme på festen?»» Svaralternativene var *Ja*, *Nei* eller *Vet ikke*. Som forventet, viser oversikten i Fig. 2 den samme tendensen som i Fig. 1: Flere østrespondenter enn vestrespondenter rapporterer om a-endelse i preteritum på et verb som 'hoppa', og dette er uavhengig av om de samtidig rapporterer om bruk av *wolla* som i eksempelsetningen. Samtidig viser denne figuren også en annen interessant tendens, nemlig at den yngste respondentgruppa har en klar oppfatning av hvilke språktrekk som hører sammen. Av respondentene bosatt i øst som samtidig rapporterer om bruk av *wolla*, oppgir hele 70 % *håppa* som eneform. Kun 15 % av *wolla*-brukerne i øst oppgir *håppet* som eneform, mens 15 % sier at de veksler. Av østkantungdommen som ikke bruker *wolla*, er det 50 % som rapporterer om *håppa*, mens 26 % oppgir *håppet*. Det mest interessante i Fig. 2 er likevel at 52 % av de unge respondentene på vestkanten oppgir

Figur 2: De yngste respondentene i Oslo-testen (under 20 år). Figuren viser samvariasjon mellom bruk av «wolla» (ja/nei/vet ikke), «håppa/veksler/håppet» og bosted. Sammenhengene er signifikante ($p < 0,01$). $N = 4\ 612$.

bruk av *håppa* som enform når de samtidig oppgir at de kunne brukt *wolla*. Til sammenlikning er det kun 30 % av alle vestkantrespondentene som oppgir *håppa* som enform (jf. Fig. 1). Det kan altså se ut som en multietnolektisk språkstil «trekker med seg» a-endelsene for disse verba og vice versa, iallfall når vi ser på rapportert språkbruk i en undersøkelse som Oslo-testen.

Denne tendensen med samvariasjon mellom enkelte uttrykk og endelser i svake verb underbygges ytterligere dersom vi ser på samvariasjonen med et annet slangord som blei testa i Oslo-testen, nemlig *chille*. Sjøl om slangordet *chille* også indekserer ungdom og urbanitet, vil det ikke på samme måte som *wolla* indekserer en multietnolektisk talestil. Vi kan i større grad forvente at slangord med engelsk opphav er i bruk (og iallfall kjent) blant ungdommer i hele Oslo, uavhengig av bosted (jf. Opsahl, Røynealand & Svendsen 2008). Kunnskap om de ulike slangordas meningsinnhold og bruk var viktig i utarbeidelsen av Oslo-testen, nettopp fordi det var et ønske at de uttrykka som blei testa, skulle være allment kjent, også på tvers av aldersgrupper og bosted.

Figur 3: De yngste respondentene i Oslo-testen (under 20 år). Figuren viser samvariasjon mellom bruk av «chille», «håppa/veksler/håppet» og bosted. Sammenhengene er signifikante ($p < 0,01$). $N = 4\ 612$.

Fig. 3 viser oversikt over de yngste respondentene i Oslo-testen. I undersøkelsen var spørsmålet om bruk av slangordet *chille* formulert slik: «Kunne du sagt denne setningen?: «Vi CHILLER’N og hører på musikk?»» Svaralternativa var *Ja*, *Nei* eller *Vet ikke*. Også her ser vi at *chille*-brukerne i større grad oppgir a-endelse i verbet enn de som mener at de ikke bruker dette slangordet. I sammenligninga mellom Fig. 2 og 3 er likevel det mest interessante at *wolla* i så stor grad korrelerer med a-endelsene også blant respondenter i vest. Vi ser ikke den samme tendensen for kombinasjonen *chille* og a-ender, her ser distribusjonen av a- versus et-endelse ut til å ha mer med bosted å gjøre enn bruk av engelsk slang (jf. Fig. 1 der 30 % av alle respondentene i vest oppgir *håppa* som eneform). Sjøl om disse dataene er basert på rapportert språkbruk, kan dette tyde på at unge språkbrukere i Oslo som bruker en multietnolektisk språkstil, bruker a-ender framfor et-ender i denne verbkategorien i sin språkbruk – de har iallfall en klar formening om at det er dette de sjøl gjør. Dette innebærer ikke at a-enderne i denne verbkategorien kun er vanlig i en multietnolektisk språkstil. Dette språktrekket er som tidligere nevnt utbredt i Oslo-språket og også i store deler av landet ellers. Korrelasjonen mellom a-ender og et slanguttrykk som *wolla* i den rapporterte språkbruken viser likevel at det er en utbredt fo-

restilling om at a-endelsene i denne kategorien i større grad hører sammen med en multietnolektisk språkstil enn det et-endelsene gjør.

6 A-endelsene i bruk

Det er altså få større undersøkelser de siste åra som har sett nærmere på bruken av a- versus et-endelse i svake verb i Oslo-språket, mens feminine substantivendelser i bestemt form entall er undersøkt av flere. Når det gjelder substantivendelsene, er det ifølge Stjernholm (2013: 142) mye som tyder på at a-endelsene ikke sprer seg eller øker, men at distribusjonen av a- versus en-endelsene holder seg nokså stabil i Oslo-språket. Flere undersøkelser viser dessuten at a-endelsene i denne substantivkategorien er i bruk blant språkbrukere med tilknytning til både øst og vest i byen (Jahnsen 2001, Johannessen 2008, Løken 2001, Stjernholm 2013, Western 1977), noe som kan tyde på at den språklige praksisen blant Oslo-borgerne ikke alltid er så stedsdelt som avissitater og holdningsdata kan gi inntrykk av.

Dersom vi søker på a- versus et-endelse i fortidsformer av verb i UPUS- og NoTa-materialet (jf. Tab. 1), ser vi at det er forskjell i a-/et-distribusjon i de ulike korpusene, og det er også forskjeller mellom de ulike aldersgruppene i NoTa-materialet.²⁴ Tab. 1 viser at av totalt 276 verbforekomster som kan ha både a- og et-endelse i fortidsformene, bruker ungdommene i UPUS-materialet a-endelse i 81 % av tilfella. Kun i 19 % av tilfella er et-endelse brukt. Også i NoTa-materialet er det de yngste informantene som har størst prosentandel på a-endelsene sammenlikna med de øvrige aldersgruppene. Ei slik aldersdifferensiering for enkelte trekk i et større korpus sier ikke nødvendigvis noe om potensielle endringer i Oslo-språket på generelt plan. Dette kan like

24. Talla fra UPUS-materialet er et vaska søk med alle forekomster av a-/et-varianter, mens søket i NoTa-korpuset er avgrensa til de 10 mest frekvente verba som kan ha både a- og et-endelse i fortidsformene. Et uvaska søk i NoTa-korpuset gir et resultat på 63 % (-a) og 37 % (-et), mens ei vaska 10 på topp-liste gir et resultat på 67 % (-a) og 33 % (-et). 7 av verba i det avgrensa søket er sammenfallende for begge variantene (*flytte, snakke, jobbe, slutte, sykle, kaste, starte*), i tillegg kommer 3 verbformer som er innfor ti på topp-lista i hver si variantgruppe (-a: *prata, hoppa, kosta*, -et: *giftet, husket, stoppet*), det vil si at til sammen 13 verb er representert i NoTa-søket med både a- og et-varianter. Det har ikke vært noen hensikt å fjerne partisippformer i noen av disse søka fordi en a-endelse uansett vil ha en variant med et-endelse og vice versa.

Tabell 1: Oversikt over verbforekomster som kan ha både a- og et-endelse i preteritum og supinum i UPUS- og NoTa-materialet

Antall forekomster	a-verb	et-verb
UPUS: 276	224 (81 %)	52 (19 %)
NoTa (15–24 år): 538	404 (75 %)	134 (25 %)
NoTa (over 25 år): 1176	741 (63 %)	435 (37 %)
NoTa (alle): 1714	1145 (67 %)	569 (33 %)

gjørne ha med aldersavhengig variasjon eller livsfaseendring å gjøre (på engelsk *age-grading*) (Hårstad & Opsahl 2013: 27). Det innebærer at individet ikke bare varierer språket i henhold til kontekst, men at språklige valg kan være knytta til en bestemt livsfase og variere over tid. Nettopp fordi livsfase og det å tilhøre en ungdomskultur kan spille ei betydelig rolle for språklig praksis, vil jeg i det følgende hovedsakelig sammenlikne informantgruppa i UPUS med den yngste informantgruppa i NoTa-materialet. Det må likevel understrekes at aldersspennet i de ulike korpusa ikke er hundre prosent kompatibelt, sjøl om det altså dreier seg om unge informanter i begge grupper. I NoTa-korpuset er den yngste informantgruppa mellom 15 og 24 år, mens UPUS-informantene hovedsakelig er i aldersspennet 12–16 år på opptakstidspunktet.²⁵

Det er også relevant at språklige trekkets distribusjon i korpus som dette påvirkes av hva det snakkes om i de ulike samtalene, og ikke minst vil spørsmåla som stilles til informantene i intervjusituasjonen, påvirke den språklige produksjonen. Enkelte informanter i UPUS-materialet har for eksempel ingen forekomster av noen av verbvariantene på -a/-et, verken i samtale eller intervju, rett og slett fordi de i liten grad snakker om ting som har skjedd i fortid. I NoTa-intervjuene fikk imidlertid alle informantene spørsmål om de kunne fortelle om noe som hadde skjedd da de var små, et spørsmål som legger til rette for at informantene skal produsere fortidsformer av verb. Likevel er det altså en større prosentandel a-ender i UPUS-materialet enn hos de yngste informantene i NoTa-materialet.

25. Aldersdifferensieringa i korpus som dette burde i større grad vært synliggjort i søkegrensesnittet og kanskje også vært splitta opp i mindre grupper, men det er en diskusjon jeg ikke går nærmere inn på her.

6.1 Språk, kjønn og sted

Resultata fra korpussøka viser at både UPUS-informantene og de yngste NoTa-informantene samla sett bruker a-endelse i fortidsformene av svake i verb i langt større grad enn de bruker et-endelse (jf. Tab. 2 og 3). UPUS-informantene skiller seg ut ved at de har en høyere prosentandel a-ender enn NoTa-informantene (81 % mot 75 %), men fordi alle informantene i UPUS-materialet på opptakstidspunktet var bosatt i bydeler som faller innunder *rest*-kategorien i NoTa-korpuset, altså østlige bydeler, er det rimelig å sammenlikne UPUS-informantenes distribusjon med de yngste *rest*-informantene i NoTa-materialet (jf. Tab. 4). For disse informantene er distribusjonen av -a/-et på henholdsvis 89 % (-a) og 11 % (-et), noe som betyr at UPUS-informantene på dette punktet ikke skiller seg nevneverdig fra de yngste informantene i NoTa-materialet som på opptakstidspunktet var bosatt i de østlige bydelene (*rest*).

Til tross for at de unge kvinnene er i mindretall i UPUS-materialet (kun 14 av 41 informanter er kvinner), står disse bak halvparten av alle de svake verbforekomstene med a-/et-variasjon i materialet (jf. Tab. 2). Tab. 2 viser også at a-/et-distribusjonen er omtrent lik for både gutter og jenter (langt flere a-ender enn et-ender).

Tabell 2: Samvariasjon mellom a-/et-endelse og kjønn i UPUS-materialet

UPUS (alle)	et-endelse	a-endelse	Totalt
Jenter (14 informanter)	26 (19 %)	111 (81 %)	137
Gutter (41 informanter)	26 (19 %)	113 (81 %)	139
Totalt	52 (19 %)	224 (81 %)	276 (100 %)

Sjøl om korpussøk antakelig er best egna til å gi et generelt bilde av ulike språktrekks distribusjon knytta til ulike kategorier, er det likevel interessant å se nærmere på hvilke informanter som skjuler seg bak de ulike variantene. Når det gjelder et-varianten i UPUS-materialet, er det en av de kvinnelige informantene, med en mor som er født i utlandet, som står for 1/3 av disse forekomstene aleine.²⁶ Dersom vi ser nærmere på a-forekomstene i UPUS-materialet, er det interessant at også for denne

26. Denne informanten har informantnummer 022 i UPUS-materialet.

varianten er det én mannlig informant som skiller seg ut og som står bak 28 av a-forekomstene aleine. Denne mannlige informanten er født og oppvokst i Norge med norsk mor og en far som er født i utlandet.²⁷ Både i intervju og samtale uttrykker han en eksplisitt tilknytning til østkanten i Oslo, og identiteten som østkantbeboer er sterkt knytta til bevisstheten rundt egen språklig praksis. Denne informanten er også brukt som eksempel i flere andre artikler som en tydelig representant for en såkalt multi-etnolektisk språkstil (se f.eks. Svendsen & Røynealand 2008, Opsahl 2009a, Svendsen 2014).

Den yngste informantgruppa i NoTa-materialet skiller seg ikke mye fra UPUS-informantene når det gjelder fordelinga mellom a- og et-ender (jf. Tab. 3). Dersom vi ser alle informantene (både *rest* og *vest*) under ett, er det langt flere a-ender (75 %) enn et-ender (25 %).

Tabell 3: Samvariasjon mellom kjønn og a-/et-ender hos den yngste informantgruppa i NoTa-materialet, både *rest* og *vest* (15–24 år). Forskjellen er signifikant ($p < 0,01$).

NoTa (15–24 år)	et-ender	a-ender	Totalt
Jenter	96 (33,5 %)	191 (66,5 %)	287
Gutter	38 (15 %)	213 (85 %)	251
Totalt	134 (25 %)	404 (75 %)	538 (100 %)

Når det gjelder forskjeller mellom *rest* og *vest* blant de yngste informantene i NoTa-materialet, ser vi at den prosentvise forskjellen mellom a- og et-ender er langt større i *rest* enn i *vest* (jf. Tab. 4). Blant *rest*-informantene er det hele 89 % a-ender, mot kun 11 % et-ender. Også i *vest* er a-endelsene (57 %) mer frekvente enn et-endelsene (43 %) blant denne yngste informantgruppa, men her er ikke forskjellen mellom de ulike variantene så stor som i *rest*. At forskjellen mellom de ulike variantene er mindre i *vest*, underbygger det egenrapporteringa fra Oslo-testen viste, nemlig at et-enden antakelig indekserer vestkant i større grad enn det a-enden indekserer østkant. Et-enden brukes lite blant *rest*-informantene, mens a-endelsene brukes mer i begge informantgrupper.

27. Denne informanten har informantnummer 003 i UPUS-materialet.

Tabell 4: Samvariasjon mellom bosted og a-/et-ender hos den yngste informantgruppa i NoTa-materialet (15–24 år). Forskjellen er signifikant ($p < 0,01$).

NoTa (15–24 år)	et-ender	a-ender	Totalt
Rest	32 (11 %)	270 (89 %)	302
Vest	102 (43 %)	134 (57 %)	236
Totalt	134 (25 %)	404 (75 %)	538 (100 %)

Der både jenter og gutter i UPUS-materialet hadde lik distribusjon av de ulike variantene (jf. Tab. 2), er bildet mer komplekst når det gjelder de yngste NoTa-informantene, iallfall for informantene som er bosatt i vest (jf. Tab. 3, 5 og 6).

Blant de yngste informantene i rest anvender både guttene og jentene i større grad a-ender enn et-ender (jf. Tab. 5). Her ser vi at blant jentene utgjør a-enderne 88 %, mot 12 % et-ender. Blant guttene er fordelinga 9 % et-ender, mot 90 % a-ender. For rest-informantene ser det altså ut som om stedsdimensjonen spiller ei større rolle for distribusjonen av a- og et-ender enn det kjønnsdimensjonen gjør. Tilsvarende så vi for UPUS-informantene, der distribusjonen av de ulike endersene var den samme for begge kjønn (jf. Tab. 2).

Tabell 5: Samvariasjon mellom bosted (rest), kjønn og a-/et-ender hos den yngste informantgruppa i NoTa-materialet (15–24 år). Ingen signifikant forskjell.

Rest	et-ender	a-ender	Totalt
Jenter	20 (12 %)	151 (88 %)	171
Gutter	12 (9 %)	119 (91 %)	131
Totalt	32 (10,5 %)	270 (89,5 %)	302 (100 %)

Blant de yngste informantene i vest er samvariasjonen mellom kjønn og verbendelse mer kompleks (jf. Tab. 6). Her ser vi at blant jentene utgjør a-enderne 34,5 %, mot 65,5 % et-ender. Blant guttene er fordelinga 22 % et-ender, mot 78 % a-ender. Forskjellen mellom rest- og vest-jentene er altså langt større enn mellom rest- og vest-guttene.

Tabell 6: Samvariasjon mellom bosted (vest), kjønn og a-/et-endelser hos den yngste informantgruppa i NoTa-materialet (15–24 år). Forskjellen er signifikant ($p < 0,01$).

Vest	et-endelse	a-endelse	Totalt
Jenter	76 (65,5 %)	40 (34,5 %)	116
Gutter	26 (22 %)	94 (78 %)	120
Totalt	102 (43 %)	134 (57 %)	236 (100 %)

Flere språkforskere har tidligere påpekt at såkalte «breie» eller tradisjonelle dialekttrekk ofte tillegges en mannlighetsindeks, og at det derfor ikke er uvanlig at gutter i større grad enn jenter tar i bruk tradisjonelle dialekttrekk (jf. Hårstad & Opsahl 2013: 80, Eckert 2014: 538). Ei slik kobling mellom kjønnsindeksikalitet og mer ustandardiserte eller tradisjonelle trekk kan bidra til å forklare denne forskjellen mellom gutter og jenter på vestkanten (jf. Tab. 6).

Opsahl (2009b: 227, med flere referanser) har tidligere påpekt mulig kjønnsindeksikalitet for diskursmarkøren *wolla* i UPUS-materialet. Hun skriver at dette ser ut til å være et maskulint fenomen – fordi det hovedsakelig er gutter som tar i bruk dette språktrekket (Opsahl 2009b: 226, se også Svendsen & Røynealand 2008: 71 for samme argumentasjon). I tillegg omtaler enkelte av informantene i UPUS-materialet også bruk av *wolla* som «sånn østkant» (Opsahl 2009b: 226), noe som i tillegg til kjønnsindeksikalitet også viser en tydelig stedsindeksikalitet for dette uttrykket. Dette viser nettopp at slike koblinger mellom enkelte språktrekk og sosiale kategorier, som f.eks. kjønn og sted, sjelden er entydige, og som Hårstad og Opsahl (2013: 80, med referanse til Røynealand 2005) argumenterer for, kan språklige skiller også gå *gjennom* kjønnskategoriene, snarere enn *mellom* dem. Ser vi på distribusjonen av a-versus et-endelse hos *rest*-informantene i NoTa isolert (jf. Tab. 5), er ikke forskjellene mellom gutter og jenter så store som for *vest*-informantene. Heller ikke i UPUS-materialet er det forskjell på distribusjonen av a- og et-endelse mellom gutter og jenter (jf. Tab. 2), noe som tyder på at ulike endelser kan implisere både kjønns- og stedsindeksikalitet. Her er det derfor relevant å trekke inn Eckerts (2008: 453) forståelse av språktrekks indeksikalske *felt*, som innebærer at koblinga mellom språktrekk og sosial mening ikke er statisk, men flytende, og at ett enkelt språktrekk kan aktivisere ulike deler av det sosiale meningsfeltet.

Ei jente i UPUS-materialet begrunner språkvalga sine og bruken av en multietnolektisk stil med stedsindeksikalitet, samtidig som hun eksplisitt kobler a-ender til denne språkstilen i sin begrunnelse (# = pause):²⁸

Kine: jeg tror jeg snakker det litt for å # vise at jeg er fra østkanten # at jeg er ikke en # vestkantberte som går med Dolce and Gabbana og # sånn # lissom
det er for å vise at jeg kommer fra # østkanten og jeg er heller ikke redd for å si det lissom jeg er ikke noe sånn ## skal begynne å prøve å snakke # «hytten» og alt sånn der
fordi # altså det er sånn # jeg er oppvokst med å snakke med a-endinger og alt sånn der
og så det # kommer aldri til å legge om det for å # prøve å passe inn et annet sted lissom # det er sånn jeg snakker det er # folka får godta det eller så får de stikke og dra liksom

Dette er nettopp et eksempel på at «the use of a variable is not simply an invocation of a pre-existing indexical value but an indexical claim which may either invoke a pre-existing value or stake a claim to a new value» (Eckert 2008: 464). Betydninga av språkets indeksikalitet blir tydelig gjennom slike samtaler om språkets sosiale mening, det Johnstone (2010: 391) kaller «talk about talk». Når språkvalg også gjenkjennes av andre som aktivt identitetsarbeid (jf. Le Page & Tabouret-Keller 1985), og på den måten knyttes til sosial mening, kan vi også snakke om det Agha (2007: 182) kaller registerdanning, fordi koblinga mellom enkelte språktrekk og sosial mening gjenkjennes og deles av flere.

6.2 Språk og kontekst

Korpusmaterialet gir også mulighet til å knytte distribusjonen av språklige trekk til ulike kontekster. Både UPUS- og NoTa-informantene deltok i to ulike opptakssituasjoner: De blei intervjuet av en forsker, og

28. Denne informanten har informantnummer 032 i UPUS-materialet.

deretter deltok de i samtale med en annen informant. Muligheten til å differensiere mellom ulike kontekster gjør at vi kan ha en til dels interaksjonell tilnærming også i store talespråkkorpus. I Tab. 7 og 8 ser vi den prosentvise fordelinga mellom a- og et-forekomster i de ulike samtalesituasjonene i UPUS- og NoTa-materialet. I begge korpusa er det en høyere prosentandel a-forekomster i samtale (86,5 %) enn i intervjuene (75 %), og det er en høyere prosentandel et-forekomster i intervjuene (25 %) enn i samtale (13,5 %).

Tabell 7: Antall a-/et-forekomster i UPUS-materialet i samtale og intervju. Forskjellen er signifikant ($p = 0,015$).

UPUS	Antall a-/et-forekomster	Antall a-forekomster	Antall et-forekomster
Intervju	128	96 (75 %)	32 (25 %)
Samtale	148	128 (86,5 %)	20 (13,5 %)
Totalt	276	224	52

Tabell 8: Antall a-/et-forekomster hos de yngste informantene i NoTa-materialet i samtale og intervju (14–25 år). Forskjellen er signifikant ($p < 0,01$).

NoTa (alle)	Antall a-/et-forekomster	Antall a-forekomster	Antall et-forekomster
Intervju	219	150 (68,5 %)	69 (31,5 %)
Samtale	319	254 (80 %)	65 (20 %)
Totalt	538	404	134

Disse tallene gir en klar indikasjon på at den situasjonen informantene befinner seg i, har innvirkning på den språklige praksisen. Tidligere analyser av UPUS-materialet har vist at det er en større andel brudd på den såkalte V2-regelen i norsk i samtalsituasjonene enn det er i intervju-situasjonene (se f.eks. Opsahl 2009a, Nistov & Opsahl 2014). Lødrup (2011: 132) har også antydning av formalitetsgrad som mulig forklaring på genusvariasjon i NoTa-materialet. Så vidt jeg veit, er det ingen som tidligere har dokumentert kontekstuell variasjon for andre språklige variabler i NoTa- og UPUS-materialet.

Forskjellene mellom samtalsituasjonene er også tydelige dersom vi ser atskilt på *rest-* og *vest-*informantene i NoTa-korpuset (Tab. 9 og 10).

Rest-informantene i NoTa-materialet (jf. Tab. 9) viser samme tendens som for UPUS-informantene (jf. Tab. 7), og sjøl om a-endelsene har klart høyest distribusjon totalt sett i materialet, er det likevel forskjell på de ulike opptakssituasjonene: Det er flere et-forekomster i intervjuene (16 %) enn i samtalene (7,5 %), og det er prosentvis flere a-ender i samtalene (92,5 %) enn i intervjuene (84 %).

Tabell 9: Antall a-/et-forekomster hos de yngste rest-informantene i NoTa-materialet i samtale og intervju (14–25 år). Forskjellen er signifikant ($p = 0,022$).

NoTa (rest)	Antall a-/et-forekomster	Antall a-forekomster	Antall et-forekomster
Intervju	114	96 (84 %)	18 (16 %)
Samtale	188	174 (92,5 %)	14 (7,5 %)
Totalt	302	270	32

Også i Tab. 10, som viser oversikt over de yngste NoTa-informantene i *vest*, ser vi den samme tendensen. Her er imidlertid ikke forskjellen mellom a- og et-endelsene i materialet så stor som i de foregående tabellene, rett og slett fordi *vest*-informantene i større grad bruker a-ender enn det *rest*-informantene bruker et-ender.

Tabell 10: Antall a-/et-forekomster hos de yngste vest-informantene i NoTa-materialet i samtale og intervju (14–25 år). Forskjellen er ikke signifikant, likevel en indikasjon ($p = 0,14$).

NoTa (vest)	Antall a-/et-forekomster	Antall a-forekomster	Antall et-forekomster
Intervju	105	54 (51,5 %)	51 (48,5 %)
Samtale	131	80 (61 %)	51 (39 %)
Totalt	236	134	102

Som nevnt tidligere er det flere forbehold å ta når man undersøker språklig praksis basert på korpusmateriale. Dette gjelder blant annet muligheten til å studere språkbruk i flere kontekster enn to, noe som altså henger sammen med muligheten informantene har til å innta ulike relasjonelle roller. Likevel åpner disse funna for spennende forskningsoppgaver i framtida, der mer tradisjonelle talespråkstrekk med fordel kan

undersøkes innafor mer interaksjonelle og etnografiske tilnærmingar, gjerne knytta til utviklinga av multietnolektiske stiler i ulike bymiljø.

7 Språklig differensiering og konkurrerende standarder?

Analysene i denne artikkelen tyder på at multietnolektiske trekk opptrer i kombinasjon med språktrekk som tradisjonelt har vært knytta til østkanten i Oslo, og som fortsatt i enkelte sammenhenger indekserer østtilhørighet, iallfall gjelder dette a-/et-varianter i fortidsformer av svake verb. Dataene fra Oslo-testen viser at folk på østkanten rapporterer om bruk av a-ender, mens folk fra vestkanten rapporterer om bruk av et-ender. Det at et-endelsene i større grad er knytta til språkbrukerne på vestkanten enn det a-endelsene er knytta til språkbrukerne på østkanten, kan tyde på at det er et-varianten som i størst grad signaliserer lokalitet, mens a-endelsene i tillegg til å indeksere lokalitet også forbindes med det supra-lokale og regionale i mange sammenhenger. Det er flere forskere som har påpekt at a-endelsene indekserer østkanten og et- og en-ender i henholdsvis svake verb og feminine substantiv indekserer vestkanten (Hårstad & Opsahl 2013: 88–89, Opsahl & Røynealand 2009, Aarsæther et al. 2015), og dette underbygges ytterligere når vi ser på den faktiske bruken av svake verb i UPUS- og NoTa-materialet (jf. Tab. 1–6). At forekomstene av a-ender i egenrapporteringa fra Oslo-testen også er høyere dersom respondentene mener de bruker slanguttrykk som assosieres med en multietnolektisk stil (*wolla* versus *chille*), underbygger koblinga mellom en multietnolektisk språkstil og språktrekk som *ikke* indekserer vestkant.

Det sosiale meningsfeltet de ulike variantene representerer, er også mulige forklaringer på den kontekstuelle variasjonen vi finner mellom a-/et-distribusjonen og de ulike samtalsituasjonene. At formalitetsgrad i de ulike samtalsituasjonene kan ha betydning for hvilke språktrekk informantene bruker, antyder som nevnt også Lødrup (2011: 132) i sin studie av genusmønstre i Oslo-dialekten (NoTa-materialet). Om det er formaliteten ved de ulike samtalsituasjonene som forklarer variasjonen, skal jeg ikke spekulere i her, men mye tyder på at Lødrup har rett i at samtalsituasjon og kontekst (vennesamtale versus samtale med en forsker) har betydning for hvilke deler av det språklige repertoaret språkbrukerne velger å anvende. Det at a-ender for svake verb også ser ut

til å være mindre markerte enn et-endelsene, tyder også på at stedsindeksikaliteten for disse variantene rommer både det lokale og det supra-lokale, og at ulike meningsfelt ved språklige trekk kan aktiveres i ulike kontekster (jf. Eckert 2008).

Noe som kompliserer den sosiolingvistiske talespråksvirkeligheten ytterligere, er bruken av a-/et-endelser i skriftspråket bokmål. Sjøl om mye altså tyder på at a-endelsene er etablerte som gangbare varianter i det som i enkelte sammenhenger blir omtalt som standardtalemål i norsk sammenheng, er dette langt fra virkeligheten i skriftspråket. Trass i at a-endelsene i fortidsformer av svake verb har vært en del av skriftnormalen i bokmål siden 1917, er det likevel ikke disse variantene som preger skriftspråket i dag. Kolas (2014: 72) undersøkelse av disse variantene i ulike skriftlige sjangre viser at et-varianten i denne verbkategorien dominerer, og at a-varianten er svært lite utbredt. I så måte rimer funna i denne artikkelen dårlig med Auers (2005: 8) standardmodell som argumenterer for at utvikling av et standardtalemål må ha støtte i skrift. Fordi skriftspråka i Norge er forholdsvis nye og ikke har stabilisert seg på samme måte som i andre land Auer inkluderer i sin standardiseringsmodell, er det ikke utenkelig at samgangen mellom skrift og tale for disse variantene vil endre seg i framtida. Det er også et poeng at de norske skriftspråka tillater mer variasjon i normen enn det andre skriftspråkstandarder gjør. Her kan man også trekke inn at det indeksikalske feltet for de ulike variantene ikke nødvendigvis er overførbare fra tale til skrift og vice versa. At et-endelsen indekserer vestkant i talt Oslo-språk, betyr ikke at den også gjør det i skriftspråkstandarden bokmål. Og det er også en kjensgjerning at a-endelsen i svake verb i talespråket framstår som langt mer nøytral enn det a-endelsen i skriftspråket bokmål gjør. Basert på Auers argumentasjon om skriftlig bruk som en forutsetning for utbredelse i standardtalemålet, er det uansett interessant at a-varianten, som kan sies å både indeksere noe lokalt og noe supra-lokalt, i så liten grad har fått gjennomslag i skriftspråket bokmål, mens det motsatte altså er tilfellet for et-varianten.

Analysene i denne artikkelen viser nettopp at et-endelsene indekserer vestkant mer enn a-endelsene indekserer østkant. Og sjøl om stedsindeksikalitet også er en del av det sosiale meningsfeltet denne a-endelsen signaliserer, noe som også understrekes av enkelte UPUS-informanter, tyder mye på at *kasta* framfor *kastet* i talespråket også kan representere supra-lokalitet. Som nevnt tidligere i denne artikkelen kan en

multietnolektisk språkstil dra veksler på språklige trekk og semiotiske ressurser fra det stedlige og hjemlige (lokale), samtidig som tilhørighet til noe overregionalt og globalt også spiller ei betydelig rolle. At a-endelsenes indeksikalske felt ser ut til å romme både det stedlige og det supra-lokale, kan bidra til å forklare utbredelsen blant ungdommene i UPUS- og NoTa-materialet.

Fokuset på verbendelsenes indeksikalitet bidrar også til å forstå bedre de ulike variantenes status og distribusjon i talespråket i Oslo i dag. Det har blitt påpekt at Oslo-ungdommers bruk av en multietnolektisk språkstil er en ny måte å markere stedstilhørighet på (Opsahl & Røynealand 2009). Den språkvariasjonen som tidligere representerte østkanten eller vestkanten i byen, viskes ut eller forsvinner og erstattes eller komplementeres av nye språklige trekk (Hårstad & Opsahl 2013: 96). På samme måte viser undersøkelsen i artikkelen her at det indeksikalske feltet knytta til tradisjonell og veletablert variasjon i Oslo-språket også kan operere langs andre meningsakser når tradisjonelle språktrekk ses i sammenheng med framveksten av en multietnolektisk stil. Mye tyder på at a-endelsenes indeksikalske felt, iallfall når det dreier seg om verb, ikke kun aktualiserer verdier og forestillinger knytta til en tradisjonell forståelse av og tilknytning til østkanten i Oslo. A-endelser i svake verb kan være en del av en multietnolektisk språkstil som også peker i retning av forestillinger knytta til det supra-lokale og regionale.

Litteratur

- Agha, Asif. 2003. "Voice, footing, enregisterment." *Journal of Linguistic Anthropology* 15: 38–59.
- . 2005. "The social life of cultural value." *Language and Communication* 23: 231–273.
- . 2007. *Language and Social Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Androutsopolous, Jannis. 2010. "Ideologizing ethnolectal German." I: *Language Ideologies and Media Discourse: Texts, Practices, Politics*, red. Sally Johnstone & Tommaso M. Milani, 182–202. *Advances in Sociolinguistics*. London: Continuum.
- Appadurai, Arjun. 1990. "Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy." I: *Global culture. Nationalism, globalization and*

- modernity*, red. Mike Featherstone, 295–310. London: Sage Publications.
- Auer, Peter. 2005. “Europe’s Sociolinguistic Unity, or: A Typology of European Dialect/Standard Constellations.” I: *Perspectives on Variation: Sociolinguistic, Historical, Comparative*, red. Nicole Delbecque et al., 7–42. New York: Mouton de Gruyter.
- Bergesen, Eirik. 2015. “Krenke sjæl.” *Dagbladet Magasinet*, 28.03.2015.
- Brunstad, Endre, Unn Røynealand & Toril Opsahl. 2010. “Hip Hop, Ethnicity and Linguistic Practice in Rural and Urban Norway.” I: *Languages of Global Hip Hop*, red. Marina Terkourafi, 222–255. London: Continuum.
- Bokmålsordboka og Nynorskordboka på internett*. Universitetet i Bergen og Språkrådet. <<https://ordbok.uib.no/>> [06.07.2019]
- Borch, Kristin. 2001. *Ungdomsspråk i Oslo*, liksom. Upublisert hovedoppgave. Universitetet i Oslo.
- Christensen, Mette V. 2012. *8220, 8210 – Sproglig variation blant unge i multietniske områder i Aarhus*. Ph.d.-afhandling. Aarhus Universitet.
- Cutler, Cecelia & Unn Røynealand. 2015. “Were the fuck am I from? Hip-hop youth and (re)negotiation of language and identity in Norway and the US.” I: *Language, Youth and Identity in the 21st Century*, red. Jacomine Nortier & Bente A. Svendsen, 139–163. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eckert, Penelope. 2008. “Variation and the indexical field.” *Journal of Sociolinguistics* 12 (4): 453–476.
- . 2012. “Three Waves of Variation Study: the Emergence of Meaning in the Study of Sociolinguistic Variation.” *Annual Review of Anthropology* 41: 87–100.
- . 2014. “Language and Gender in Adolescence.” I: *The Handbook of Language, Gender and Sexuality*, Second Edition, red. Susan Ehrlich, Miriam Meyerhoff & Janet Holmes, 529–545. Chichester: Wiley Blackwell.
- Enger, Hans-Olav. 1998. *The classification of strong verbs in Norwegian with special references to the Oslo dialect. A study in inflectional morphology*. Doctoral thesis. Oslo: Acta Humaniora.
- Eriksen, Thomas H. 2008. *Globalisering. Åtte nøkkelbegreper*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Gal, Susan. 2006. "Contradictions of standard language in Europe: implications for the study of practices and publics." *Social Anthropology* 14: 163–81.
- Hanssen, Eskil et al. 1978. *Oslomål: Prosjektbeskrivelse og syntaktisk analyse av Oslomål med henblikk på sosiale skilnader*. Skrifter fra talemålsundersøkelsen i Oslo (TAUS) 6. Oslo: Novus forlag.
- . 2010. *Dialekter i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Haraldsrud, Andreas D. 2012. Dæt læses med Æ: En komparativ undersøkelse av norsk og dansk danna talemål 1750–1850. Upublisert masteroppgave. Universitetet i Oslo.
- Holter, Harriet. 1996. "Fra kvalitative metoder til kvalitativ samfunnsforskning." I: *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*, 2. utg., red. Harriet Holter & Ragnvald Kalleberg, 9–25. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hårstad, Stian. 2008. "Store tal frå trondheimsk tale. Metodologisk drøfting av ei nettbasert dialektgransking." *Målbryting* 9: 127–147.
- . 2010. *Unge språkbrukere i gammel by. En sosiolingvistisk studie av ungdoms talemål i Trondheim*. Ph.d.d-avhandling, NTNU.
- Hårstad, Stian & Toril Opsahl. 2013. *Språk i byen*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Ims, Ingunn I. 2007. "Det er vi som bestemmer åssen folk snakker og skriver." En undersøkelse av norske avisers språknormative prinsipp og praksis. Upublisert hovedfagsoppgave. Universitetet i Oslo.
- . 2013. "Språklig registerdanning og verditilskrivning. Betegnelser på nye måter å snakke norsk på i Oslo." *NOA – norsk som andrespråk* 29 (2): 37–71.
- . 2014. "Ideologisering av språklige registre i mediediskursen." *NOA – norsk som andrespråk* 30 (1): 5–40.
- Irvine, Judith T. & Susan Gal 2000. "Language Ideology and Linguistic Differentiation." I: *Regimes of Language: Ideologies, Politics and Identities*, red. Paul V. Kroskrity, 35–84. Santa Fe: School of American Research Press.
- Jahr, Ernst Håkon. 1978. *Østlandsmåla fram! Ei bok om rørsla Østlandsk reisning*. Tromsø: Universitetsforlaget.
- Jahnsen, Vanja. 2001. Øst og vest for elva. En sosiolingvistisk undersøkelse av talemålet i Oslo. Upublisert hovedfagsoppgave. Universitetet i Oslo.

- Johannessen, Janne B. 2008. "Oslo-språket i tall." I: *Språk i Oslo. Ny forskning omkring talespråk*, red. Janne B. Johannessen & Kristin Hagen, 235–243. Oslo: Novus forlag.
- . 2015. "Oslo-språket de siste to hundre år." I: *Talemåletter 1800. Norsk i jamføring med andre nordiske språk*, red. Helge Sandøy, 269–300. Oslo: Novus forlag.
- Johannessen, Janne B. & Kristin Hagen (red.). 2008. *Språk i Oslo. Ny forskning omkring talespråk*. Oslo: Novus forlag.
- Johnstone, Barbara. 2004. "Place, Globalization, and Linguistic Variation." I: *Sociolinguistic Variation: Critical Reflections*, red. Carmen Fought, 65–83. New York: Oxford University Press.
- . 2010. "Indexing the Local." I: *Handbook of Language and Globalization*, red. Nikolas Coupland, 386–404. Oxford: Oxford University Press.
- . 2016a. "Enregisterment: How linguistic items become linked with ways of speaking." *Language and Linguistics Compass* 10: 632–643.
- . 2016b. "The Sociolinguistics of Globalization: Standardization and Localizations in the Context of Change." *Annual Review of Linguistics* 2: 349–365.
- Kola, Kjersti W. 2014. Bokmålsbruk – hvorledes/hvordan/åssen og hvorfor. Om bruken av morfologiske og ortografiske varianter i bokmålsnormalen. Upublisert masteroppgave. Universitetet i Oslo.
- Kristiansen, Tore. 2008. "Om forståelighet på tværs af dialekter og nabo-sprog – erfaringer, vurderinger og holdninger blandt norske lærere." I: *Vandringer i ordenes landskap: Et festskrift til Lars Anders Kulbrandstad på 60-årsdagen*, red. Atle Næss & Thomas Engan, 43–65. Vallset: Opplandske Bokforlag.
- Kroskrity, Paul. 2004. "Language Ideologies." I: *A Companion to Linguistic Anthropology*, red. Alessandro Duranti, 496–517. Oxford: Blackwell Publishing.
- Larsen, Amund B. 1907. *Kristiania bymål. Vulgarsproget med henblik på den utvungne dagligtale*. Kristiania: Bymålslaget.
- Le Page, R. B. & Andrée Tabouret-Keller. 1985. *Acts of identity: creole-based approaches to language and ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lundgaard, Hilde. 2015. "Kan Raymond redde Oslo Ap?" *Aftenposten*, 05.06.2015. <<https://www.aftenposten.no/norge/i/3d90/Kan-Raymond-redde-Oslo-Ap>> [25.01.2018]

- Lødrup, Helge. 2011. "Hvor mange genus er det i Oslo-dialekten?" *Maal og Minne* 2012 (2):120 – 136.
- Løken, Inger. 2001. "Litt kjukkere språk da." Varietetsinndeling og interindividuell variasjon med utgangspunkt i talemålet i Oslo. Upublisert hovedfagsoppgave. Universitetet i Oslo.
- Milani, Tommaso. 2010. "What's in a name? Language ideology and social differentiation in a Swedish print-mediated debate." *Journal of Sociolinguistics*, 14 (1): 116–142.
- Mæhlum, Brit. 2007. "Språk i det sosiale rom. Noen teoretiske betraktninger." *Motskrift*: 71–82.
- Mæhlum, Brit & Unn Røyneland. 2011. "Lasternens Hule eller Civilizationens Arnested? Byens posisjon i norsk talemålsforskning." I: *Nordiskfaget – tradisjon og fornying. Maal og Minne 100 år*, red. Jon Gunnar Jørgensen & Lars Vikør, 69–95. Oslo: Novus forlag.
- . 2012. *Det norske dialektlandskapet*. Oslo: Cappelen Akademisk.
- Nistov, Ingvil & Toril Opsahl. 2014. "The social side of syntax in multi-lingual Oslo." I: *The Sociolinguistics of Grammar*, red. Tor A. Åfarli & Brit K. Mæhlum, 91–116. John Benjamins Publishing Company.
- Norsk talespråkskorpus – Oslo-delen (NoTa)*, Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. <<http://www.tekstlab.uio.no/nota/oslo/index.html>> [24.01.2018]
- Omdal, Helge & Lars Vikør. 2002. *Språknormer i Norge. Normeringsproblematikken i bokmål og nynorsk*. Landslaget for norskundervisning. Oslo: Cappelen Akademisk.
- Opsahl, Toril. 2009a. «Egentlig alle kan bidra!» *En samling sosiolingvistiske studier av strukturelle trekk ved norsk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo*. Ph.d.-avhandling, Universitetet i Oslo.
- . 2009b. "Wolla I swear this is typical for the conversational style of adolescents in multiethnic areas in Oslo." *Nordic Journal of Linguistics* 32 (2): 221–244.
- . 2012. "Sosial syntaks? Grammatiske variabler i sosiolingvistisk belysning, med utgangspunkt i Oslo." I: *Fra holtjar til holting. Språkhistoriske og språksosiologiske artikler til Arne Torp på 70-årsdagen*, red. Unn Røyneland & Hans-Olav Enger, 273–290. Oslo: Novus forlag.
- . 2013. "Austlandsk (gjen)reising og ny norsk (sic)." I: *Der var ruskut å leggja utpå'. Ti år med mastergraden i nynorsk skriftkultur*, red. Jens Johan Hyvik & Stephen Walton, 207–228. Oslo: Novus forlag.

- Opsahl, Toril, Unn Røynealand & Bente Ailin Svendsen. 2008. “‘Syns du jallanorsk er lættis, eller?’ – om taggen [*lang=X*] i NoTa-Oslo-korpuset.” I: *Språk i Oslo. Ny forskning omkring talespråk*, red. Janne B. Johannessen & Kristin Hagen, 29–41. Oslo: Novus forlag.
- Opsahl, Toril & Unn Røynealand. 2009. “Oslo-ungdom – født på solsiden eller i skyggen av standardtalemålet?” *Norsk lingvistisk tidsskrift* 27 (1): 95–120.
- Oslo-testen. 2010. *Oslo-testen. En nettbasert spørreundersøkelse om språk i Oslo*. Utvikla av Ingunn I. Ims og Karine Stjernholm i samarbeid med Aftenpostens nettredaksjon. <<https://www.aftenposten.no/kultur/i/on4Qo/Ta-Oschlo-testen>> [24.01.2018]
- Pharao, Nicolai & Gert F. Hansen. 2005. ”Prosodiske træk i et- og to-sprogede unges københavnsk.” *Danske talesprog* 6: 1–50.
- Quist, Pia. 2000. “Ny københavnsk ‘multietnolekt’. Om sprogbrug blant unge i sprogligt og kulturelt heterogene miljøer.” *Danske talesprog* 1: 144–211.
- . 2008. “Sociolinguistic approaches to multiethnolect: Language variety and stylistic practice.” *International Journal of Bilingualism* 12 (1–2): 43–61.
- Quist, Pia & Bente A. Svendsen. 2015. “MultiNord 2007–2015: Et nettverk for forskning om språk i heterogene byrom – empiriske og teoretiske hovedlinjer.” *NOA – Norsk som andrespråk* 30 (1–2): 151–94.
- Rampton, Ben. 2011. “From ‘Multi-ethnic adolescent heteroglossia’ to ‘Contemporary urban vernaculars’.” *Language & Communication* 31 (4): 276–294.
- . 2015. “Contemporary urban vernaculars.” I: *Language, Youth and Identity in the 21st Century. Linguistic Practices across Urban Spaces*, red. Jacqueline M. Nortier & Bente A. Svendsen, 24–44. Cambridge: Cambridge University Press.
- Robertson, Roland. 1995. “Glocalization: Time–space and homogeneity–heterogeneity.” I: *Global Modernities*, red. Mike Featherstone, Scott M. Lash & Ronald Robertson, 25–44. London: Sage Publications.
- Røynealand, Unn. 2005. *Dialektnivellering, ungdom og identitet: ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.

- Sandøy, Helge. 2015. "Austlandsk etter 1800." I: *Talemål etter 1800. Norsk i jamføring med andre nordiske språk*, red. Helge Sandøy, 159–179. Oslo: Novus forlag.
- Silverstein, Michael. 1985. "Language and the Culture of Gender: At the Intersection of Structure, Usage, and Ideology." I: *Semiotic Mediation: Sociocultural and Psychological Perspectives*, red. Elizabeth Mertz & Richard J. Parmentier, 219–259. Orlando: Orlando Academic Press.
- . 2003. "Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life." *Language and Communication* 23: 193–229.
- Skjekkeland, Martin. 2005. *Dialektar i Noreg. Tradisjon og fornying*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Språkrådet 2017. *Språkstatus 2017. Språkpolitisk tilstandsrapport frå Språkrådet*. <<http://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/publikasjoner/sprakstatus/sprakstatus-2017.pdf>> [10.07.2019]
- . 2018. *Språk i Norge – kultur og infrastruktur*. <<https://sprakinorge.no>> [27.06.2019]
- Stjernholm, Karine. 2013. *Stedet velger ikke lenger deg, du velger et sted. Tre artikler om språk i Oslo*. Ph.d.-avhandling. Universitetet i Oslo.
- . 2014. "Oslos sosiolingvistiske utvikling, eller en typologisk framstilling av utviklinga i oslomål." *Maal og Minne* 2014 (2): 56–91.
- Stjernholm, Karine & Ingunn I. Ims. 2014. "Om bruk av Oslo-testen for å undersøke oslomålet." *Norsk lingvistisk tidsskrift* 32 (1): 100–29.
- Svendsen, Bente Ailin. 2012. "Et språklig bakholdsangrep? «Østfold l-ens» inntog i Oslo." I: *Fra holtjar til holting: språkhistoriske og språkso-
siologiske artikler til Arne Torp på 70-årsdagen*, red. Unn Røyne-
land & Hans-Olav Enger, 349–65. Oslo: Novus forlag.
- . 2014. "Kebabnorskdebatten. En språkideologisk kamp om sosial identitet og verdier." *Norsk tidsskrift for ungdomsforskning* 14 (2): 33–62.
- . 2015. "Language, youth and identity in the 21st century: content and continuations." I: *Language, Youth and Identity in the 21st Century. Linguistic Practices across Urban Spaces*, red. Jacomine Nortier & Bente A. Svendsen, 3–23. Cambridge: Cambridge University Press.
- Svendsen, Bente Ailin & Unn Røyne-land. 2008. "Multitethnolectal facts and functions in Oslo, Norway." *International Journal of Bilingualism* 12 (1–2): 62–83.
- Svendsen, Bente Ailin & Pia Quist. 2010. "Introduction." I: *Multilingual Urban Scandinavia*, red. Pia Quist & Bente A. Svendsen, xii–xxii. Bristol: Multilingual Matters.

- TAUS – Talemålsundersøkelsen i Oslo, Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. <<http://www.tekstlab.uio.no/nota/taus/index.html>> [10.07.2019]
- Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. <<http://www.hf.uio.no/iln/om/organisasjon/tekstlab/>> [10.07.2019]
- Torp, Arne & Lars Vikør. 2014. *Hovuddrag i norsk språkhistorie*. 4. utg. Oslo: Gyldendal.
- UPUS – Utviklingsprosesser i urbane språkmiljø, ILN, Universitetet i Oslo. <<http://www.hf.uio.no/iln/forskning/prosjekter/upus/>> [10.07.2019]
- Venås, Kjell. 1974. *Linne verb i norske målføre: morfologiske studiar*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Western, Knut. 1977. *a-endinger i oslomål. Skrifter fra talemålsundersøkelsen i Oslo (TAUS) 5*. Oslo: Novus forlag.
- Wiggen, Geirr. 1990. "Oslo bymål." I: *Den store dialektboka*, red. Ernst Håkon Jahr, 179–86. Oslo: Novus forlag.
- Woolard, Kathryn A. 1992. "Language Ideology: Issues and Approaches." *Pragmatics* 2 (3): 235–49.
- Øverland, Arnulf. 1956. *Riksmål, Landsmål og Slagsmål*. Oslo: Aschehoug.
- Aarsæther, Finn, Stefania Marzo, Ingvild Nistov & Evy Ceulers. 2015. "Indexing locality: contemporary urban vernaculars in Belgium and Norway." I: *Language, Youth and Identity in the 21st Century. Linguistic Practices across Urban Spaces*, red. Jacomine Nortier & Bente A. Svendsen, 249–70. Cambridge: Cambridge University Press.

Abstract

This article presents an analysis of how young language users in multilingual areas in Oslo use traditional speech features to express local identity and belonging, and how these features gain extended meaning in multilingual environment today. The main focus is on the a-/et-distribution of regular verbs, a distinction that during the last century is related to east and west side in Oslo. The material consist of responses produced by a large-scale online survey from 2010 – The Oslo Survey ("Oslo-testen") and two speech corpora from Oslo collected from 2004–2007 (UPUS and NoTa). The analysis reveals how young peoples' linguistic

praxis and meta-linguistic reflections can be interpreted as affiliation to both place and ethnicity. Processes in which new multilingual features are indexed with locality, can also lead to an extended indexical field for more traditional language features (cf. Eckert 2008, Johnstone 2010, Mæhlum 2007, Silverstein 2003).

Ingunn Indrebø Ims
Universitetet i Sørøst-Norge
Institutt for språk og litteratur
Kjølnes ring 56
NO-3918 Porsgrunn
ingunn.i.ims@usn.no